

Стенографски дневник

НА

84. заседание

Четвъртък, 12 юни 1947 г.

(Открито в 15 ч. 30 м.)

Председателствувал подпредседателят Атанас Драгиев. Секретари: Първа Димитрова и Тодор Тихолов.

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Съобщения:		6. За смесените стопански предприятия (дружества) за то-	
Отпуск	225	поелектроическо снабдяване (ТЕС). (Първо четене) . . .	231
По дневния ред:		Говорил: Тодор Живков	232
Законопроект: 1. За изменение и допълнение на закона за		Министър д-р Иван Стефанов	233
данъка върху оборота. (Първо четене)	226	7. За изкупуване на металодобивната фабрика Макс Дамбо-	
2. За изменение и допълнение на закона за данъка върху		риц при с. Курило, Софийско. (Първо четене)	233
общия доход. (Първо четене)	226	8. За изравнителен фонд на цените. (Първо и второ	
Говорил: д-р Васил Ханджиев	227	четене)	234, 236
3. За обществени грижи за слепи, глухонemi, морално пад-		Говорил: Кирил Лазаров	235
нали лица и пр. (Първо четене)	228	9. За извършване строежа по ремонта и преустройството на	
Говорил: Тодор Тихолов	228	сградата на българската легация в Париж. (Първо и	
4. За изменение и допълнение на закона за еднократен да-		второ четене)	236, 237
тък върху имуществата. (Първо четене)	229	10. Проект-конституция на Народната република България.	
Говорил: министър д-р Иван Стефанов	229	(Първо четене — продължение на разискванията) . . .	237
5. За изменение на някои закони във връзка с облекчаване		Говорил: Владимир Димчев	237
износа. (Първо четене)	230	Дневен ред за следващото заседание	246
Говорил: министър д-р Иван Стефанов	231		

Председателствувал Атанас Драгиев: (Звъни) Присъствуват ну-
жното число народни представители. Обявявам заседанието за от-
крито.

(От заседанието отсъствуват следните народни представи-
тели: д-р Александър Георгиев, Александър Георгиев, Анастасия
Вълкова, Ангел Държански, Ангел Тишевишки, Ангел Бъчваров,
Андрей Михайлов, Асен Паантов, Атанас Лерински, Борис Чан-
джиев, Борис Бумбаров, Борис Николов, Васил Иванов Василев,
Васил Мавриков, Веселин Дашин, Вида Василева, Гани Радев,
Георги Хълчев, Георги Василев, Георги Генев, Георги Йорданов,
Георги Колев Илиев, Георги Кръстев, Георги Марков, Георги Ми-
хайлов Добрев, д-р Георги Петков, д-р Георги Славчев, Горан Ан-
гелов, Господин Димов, Гочо Терзиев, Грудя Атанасов, д-р Дими-
тер Хаджиев, Димитър Панайотов, Димитър Стоичков, Димитър
Петров, д-р Диню Гочев, Диню Тодоров, Диню Тодоров, Дойчо Чо-
лаков, Елена Гаврилова, Елисавета п. Антонова, Емил Антонов, Еф-
рем Митев, Жейка Хардалова, Желю Иванов, Запрян Джонгов,
Запрян Ташев, Захари Христов, Иван Текемски, Иван Василев, Иван
Копринков, Иван Гергов, Иван Димитров, Иван Евтимов, Иван Де-
лев, Иван Дуков, Иван Кипиеров, Иван Пешев, Иван Чуков, Илия
Добрев, Йордан Ковачев, Йордан Русев, Камен Христов, Костадин
Стефанов, Константин Шопов, Константин Русинев, Крум Славов,
Къню Георгиев, Любен Гумеров, Людмил Стоянов, Магда Дими-
трова, Макра Гюлева, Манахил Стоянов, Марин Личев, Мария Ши-
варов, Мария Маринов, Марко Пенчев, Мата Тюркеджиева, Милан
Димов, Минчо Маринов, Минчо Драндаревски, Младен Големански,
Мустафа Балялов, Недялка Душкова, д-р Ненчо Николаев, Никола
Алексиев, Никола Разлоганов, Никола Мянчев, Никола Ковачев,
Никола Певтичев, Никола Палагачев, Никола Янев, Ниню Пет-
ков, Пело Пеловски, Петко Благоев, Петко Деков, Петко Димитров,
Петко Търпанов, Петко Абаджиев, Петър Анастасов, д-р Петър
Дертлев, Петър Бомбов, Петър Братков, Петър Запрянков, Петър
Ковачев, Петър Сърбински, Петър Русев, Ради Христов, Рачо До-
мусчиев, Руса Петкова, Сава Дълбоков, Светла Даскалова, Серги
Златанов, Слави Пушкаров, Спас Маринов, Спаса Воденчарска,
Сребро Иванов, Станю Станев, Стела Благоева, Стефан Цанов, Сто-
ячко Рамков, Стойне Лисийски, Стоян Сюлемезов, Стоян Гюров,
Стоян Жеков, Стоян Павлов, Стратия Скерлев, Тано Цолов, Тодор
Драганов, Тодора Коева, Трифон Кунев, Христо Генев, Христо
Джонджоров, Христо Попов, Христо Пунев, Христо Каркьмов, Хри-
сто Стоянов, Цанко Григоров, Цветан Максимов, Юсин Емилов,
Янчо Георгиев, Янчо Димитров и Янчо Комитов)

Председателството съобщава на г-да народните представители,
че е разрешил отпуск на следните г-да народни представители: Ва-
сил Иванов Мавриков — 1 ден, Недельчо Шарбаров — 1 ден и Ганчо
Минев — 1 ден.

За следните г-да народни представители, които искат отпуск,
понеже са ползували вече повече от 20 дни отпуск, съгласно пра-
вилника следва да се иска съгласието на Народното събрание.

Ангел Бъчваров иска 11 дни отпуск. Ползувал се е досега с
25 дни отпуск. Моля г-да народните представители, които са съгла-
сни да му бъде разрешен исканият отпуск, да вдигнат ръка. Мно-
зинство, Събранието приема.

Борис Николов иска 7 дни отпуск. Ползувал се е досега с 36 дни
отпуск. Моля г-да народните представители, които са съгласни да
му бъде разрешен исканият отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство,
Събранието приема.

Борис Тасков иска 11 дни отпуск. Ползувал се е досега с 28 дни
отпуск. Моля г-да народните представители, които са съгласни да
му бъде разрешен исканият отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство,
Събранието приема.

Генчо Райков иска 4 дни отпуск. Ползувал се е досега с 34 дни
отпуск. Моля г-да народните представители, които са съгласни да
му бъде разрешен исканият отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство,
Събранието приема.

Запрян Ташев иска 4 дни отпуск. Ползувал се е досега с 26 дни
отпуск. Моля г-да народните представители, които са съгласни да
му бъде разрешен исканият отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство,
Събранието приема.

Иван Тренчев иска 6 дни отпуск. Ползувал се е досега с 36 дни
отпуск. Моля г-да народните представители, които са съгласни да
му бъде разрешен исканият отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство,
Събранието приема.

Кръстю Стойчев иска 12 дни отпуск. Ползувал се е досега с
52 дни отпуск. Моля г-да народните представители, които са съгла-
сни да му бъде разрешен исканият отпуск, да вдигнат ръка. Мнози-
нство, Събранието приема.

Любен Гумеров иска 11 дни отпуск. Ползувал се е досега с
34 дни отпуск. Моля г-да народните представители, които са съгла-
сни да му бъде разрешен исканият отпуск, да вдигнат ръка. Мно-
зинство, Събранието приема.

Никола Палагачев иска 5 дни отпуск. Ползувал се е досега с
45 дни отпуск. Моля г-да народните представители, които са съ-
гласни да му бъде разрешен исканият отпуск, да вдигнат ръка.
Мнозинство, Събранието приема.

Стоян Гюров иска 12 дни отпуск. Ползувал се е досега с 31 дни
отпуск. Моля г-да народните представители, които са съгласни да
му бъде разрешен исканият отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство,
Събранието приема.

Вълчо Цанков иска 1 ден отпуск. Ползувал се е досега с 26 дни
отпуск. Моля г-да народните представители, които са съгласни да
му бъде разрешен исканият отпуск, да вдигнат ръка. Мнозинство,
Събранието приема.

Стела Благоева иска 15 дни отпуск. Ползувала се е досега с
20 дни отпуск. Моля г-да народните представители, които са съгла-
сни да му бъде разрешен исканият отпуск, да вдигнат ръка. Мно-
зинство, Събранието приема.

Исмаил Халил Сархеджов иска 2 дена отпуск. Ползувал се е до-
сега с 20 дни отпуск. Моля г-да народните представители, които
са съгласни да му бъде разрешен исканият отпуск, да вдигнат ръка.
Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към дневния ред.
Моля ония г-да народни представители, които са съгласни, точка
първа от дневния ред да стане последна, а точка осма да стане пета,
да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка втора от дневния ред, която става
точка първа:

Първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за данъка върху оборота.

Моля секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за изменение и допълнение на закона за данъка върху оборота

Г-да народни представители! В действащия закон за данъка върху оборота е предвидено да не се събира този данък в случаите, посочени като изключение в различни текстове на закона. Този начин на освобождаване от облагане се оказва, че създава неясност и предизвиква различни тълкувания, поради което целесъобразно е, всички случаи, при които не се събира данък върху оборота, да бъдат събрани и изброени в отделен член на закона.

Същевременно в законопроекта се предвиждат известни изменения в режима на облагането за някои категории данъкоплатци, с цел да се постигне едно по-справедливо облагане на същите, като например:

Създават се определени проценти за облагане на предприемачите и акордиантите-строители, сарафите и темброфилите, които досега се облагат по процентите за неупомнатите в таблиците.

Изменя се досегашният начин на облагане търговията с тютюнови изделия, като данъкът се събира още при продажбата в фабриката, и то по определена тарифа на килограм, съобразена с печалбите и пласмента на всяко отделно качество, който начин на облагане се явява по-пригоден за тази търговия и ще допринесе за увеличаване пласмента на тютюновите изделия.

За чуждите параходни дружества данъкът се определя, вместо върху навлото, само върху възнагражденията, които получават.

Предвижда се облагане на кредитните предприятия с минимален промил върху пласмента, показан в края на всяко календарно тримесечие.

За улеснение доставката на държавните и други учреждения, премахва се досегашното правило за предварително внасяне на целия данък при сключване на договора, като се предвижда удържането му при изплащане стойността на доставките.

Като предлагам на просветеното ви внимание тук приложения законопроект моля ви, г-да народни представители, да го обсъдите и гласувате.

Гр. София, 3 юни 1947 г.

Министър на финансите: Проф. д-р Иван Стефанов

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение и допълнение на закона за данъка върху оборота

§ 1. В чл. 1 се правят следните изменения:

1. В буква „а“ изразът „(с изключение на трудовите производствени кооперативни сдружения, трудово-производителните отделни кооперативни сдружения, трудовите кооперативни земеделски стопанства, общинските, автономните учреждения и частните предприятия, „Ведома“ и взаимноспомогателните и посмъртни каси, ако действуват по специални закони)“ се заличава.

2. В буква „к“ запетаята след „предприятия“ става точка и запетая, а останалият текст на буквата се заличава.

§ 2. Създава се следният нов член 1-а:

„Освобождават се от данък:

1. Просветните, културните, благотворителните, спортните и професионалните дружества, сдружения и фондации, ако са създадени по специални закони или имат утвърдени устави и не раздават печалба на членовете си под каквато и да е форма и ако, според уставите им, при прекратяване предават имуществата за целите, за които са били създадени.

2. Политическите партии, младежките, женските и други културни организации и дружества и техните книжарници, печатници, печатни издания, кина и театри.

3. Трудовите производствени кооперативни сдружения, трудово-производителните отделни кооперативни сдружения, трудовите кооперативни земеделски стопанства, машинно-тракторните станции, ситодобивните и водните синдикати, лозаро-винарските кооперативни сдружения, столовете на служителите при държавните, общинските, автономните учреждения и частни предприятия, „Ведома“ и взаимноспомогателните и посмъртни каси, ако действуват по специални закони, устави или правилници, утвърдени от съответната власт

4. Обороте от земеделие в животновъдство, освен тези по забележката към чл. 12, гр. X, т. 5.

5. Кината, театрите и аптеките на държавните, държавно-автономните и общинските стопански предприятия, както и кината и театрите на читалищата.

6. Главната дирекция за електрификацията на България, за всички свои доставки, предприятия, работи, строежи, закупуване и доставяне на електрическа енергия и пр., а тъй също и договорещите страни на предприятията на същата дирекция.

7. Обороте от продажба на изкуствени торове.

8. Минните предприятия, само за минната им дейност.“

§ 3. В чл. 12 се прибавят следните изменения:

1. В група II, точка 2, думите: „тютюнови изделия на едро“ се заличават,

Прибавя се и следната нова алинея втора:

„За продажби на пощенски марки от темброфили по 4%“

2. Забелжката към група X, точка 1, се заличава.

3. Към група X се добавят следните две нови точки:

„5. Предприемачите и акордиантите-строители по 4%“.

„6. Сарафите за продажбите на фондовата борса по 0.4%“.

Точка 5 става точка 7.

§ 4. В буква „б“ на чл. 14 думите: „работи и доставки“ стават „доставките“.

§ 5. Към чл. 15 се добавя следната нова алинея:

„Същите лица при продажбата на тютюнови изделия събират от купувачите данък за всеки килограм, както следва:

За III кач. и тютюн за дула — по 5 лв.

За II кач. — по 4 лв.

За I кач. — по 8 лв.

За екстра и специални — по 10 лв.

който данък внасят на държавен приход отделно от данъка по алинея първа. Тютюноотговорците на едро и дребно и на дребно не плащат отделен данък по този закон.“

§ 6. Към чл. 21 се добавят следните нови алинеи:

„Предприятията, които се занимават с кредити, включително спестовно-строителните дружества, независимо от правната форма, с изключение централите на кооперативните сдружения, за тази им дейност плащат данък по 1%.

Централите на кооперативните сдружения плащат данък по 0.5%.

Горният данък се изчислява върху пласмента, показан в края на всяко календарно тримесечие.

За пласмент не се счита касовата наличност и намращите се в Българска народна банка, Българска земеделска и кооперативна банка, Пощенска чекова служба и Уравнителната камара при Българска народна банка суми по каквито и да било сметки, а също и сумите, вложени при централите на кооперативните кредитни сдружения от членовете им.

Забележка. Предприятията в обществената ликвидация и спестовно-строителните дружества в ликвидация плащат данък по настоящия член в размер на 1/4%.

§ 7. Алинея четвърта на чл. 22 се изменя така:

„Данъкът по чл. 14 на предприемачите се удържа при изплащане на сумите. Ако изплащането става на части, данъкът се удържа пропорционално на изплатените суми“.

§ 8. Постановленията на настоящия закон важат:

По § 2, точки 1 до 6 и 8; по § 3, точка 2, и по § 6 — от 1 януари 1947 г., а за всички останали случаи — от 1 юни 1947 г.

Кредитните предприятия внасят данък за първото тримесечие в двумесечен срок от обнародването на настоящия закон.“

Председателстващ Атанас Драгиев: По този законопроект няма записани оратори. Пристъпваме към гласуване. Моля ония народни представители, които приемат по принцип законопроекта за изменение и допълнение на закона за данъка върху оборота, да вдигнат ръка. Мнозинство. Събраният приема.

Пристъпваме към точка трета от дневния ред, която става точка втора:

Първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за данъка върху общия доход.

Моля секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за изменение и допълнение на закона за данък върху общия доход

Г-да народни представители! При провеждането на закона за данък върху общия доход се получи редица особен случаи, чието третиране не е напълно съобразено с целите на закона.

За по-правилното уреждане на тези случаи необходими са някои изменения и допълнения в закона за данък върху общия доход, изразени в приложения законопроект.

Независимо от това придобитият досега опит с приложението на закона изтъква необходимостта да се предвиди законна възможност за своевременно изправление на някои несъобразности, допуснати от комисията, натоварена с определяне на доходите на земеделските стопани, съгласно чл. 14 от закона. Предвижда се надлежно овластяване на министъра на финансите да нарежда за изправлението на подобни несъобразности.

Също така, необходимо е да се измени режимът на облагане членовете на трудовите земеделски кооперативни стопанства, като същият се еднакви с този за частните земеделски стопани.

От друга страна, налага се да бъдат облекчени държавните, държавно-автономните, общинските стопански предприятия и ситодобивните водни синдикати, като данъкът им се събира засега с 50% намаление, вместо с 25%.

Що се отнася до облагането дивидентите и лихвите на дружества със седалище в чужбина, налага се едно ограничение в процента на облагането им, тъй като същите се облагат сумирано в лицето на дружеството, а не в лицето на акционерите му поотделно и поради това се засягат от най-високия процент на прогресията. Предлаганото облагане доходите на тия дружества над 400.000 лв. с 40% цели да се избегне прекомерното им обременение с данък върху общия доход.

За лицата, които имот си отнети по закона за т. п. с. също се следва да се предвиди известно облекчение, като същите се обла-

жат за доходите през 1946 г., придобити само от земите, които са оставени през 1947 г.

Като предлагам на просветеното ви внимание тук приложения законопроект, моля ви, г-да народни представители, да го обсъдите и гласувате.

Гр. София, 3 юни 1947 г.

Министър на финансите: Проф. д-р Ив. Стефанов

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение и допълнение на закона за данък върху общия доход

§ 1. В чл. 6 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алиянея втора на т. 2 се изменя така:

„Офицерските и подофицерските събрания, фондация „Милиционерско дело“, политическите партии, младежките, женските и други културни организации и дружества и техните книжарници, печатници, печатни издания, кина и театри.“

2. В точка 11 след думата „предприятия“ се прибавят думите: „кооперативни сдружения“.

3. В точка 12 се добавя следното изречение: „Когато дивидентите се получават от чуждестранни дружества, облагането става по таблицата към чл. 39 при най-голям процент на облагане 40%.“

4. Точка 15 се изменя така:

„Всички доходи и лица, освободени от данъци по специални закони, с изключение на тия по закона за експлоатация на карьерите и чл. 45 от наредбата-закон за разбарството, по отношение доходите от рибоконсервните предприятия, ако Министерският съвет, по доклад на министъра на финансите, реши да запази това освобождаване.“

§ 2. В чл. 7 се правят следните изменения и допълнения:

1. В отдел I се прибавя следната нова точка:

„11) Помощите, плащани за починали членове-кооператори.“

2. В отдел II, точка II, след думата „работниците“ се добавят думите: „както и на изпълномощниците при кооперативните сдружения“.

§ 3. Чл. 12 се изменя така:

„От облагаемия доход на трудовите производители кооперативни сдружения, трудовите производители, отделни при кооперативните сдружения и трудовите кооперативни земеделски стопанства се изключват сумите, отнесени във всякакви фодове, а за останалите кооперативни сдружения — до 15% от чистата балансова печалба, отнесени в неделим фондове.“

§ 4. В чл. 14 се прибавя нова алинея пета:

„При явни несъобразности министърът на финансите може да изменя установените от комисията доходи от земеделското стопанство.“

§ 5. В чл. 16 изречението „както и на земеделските стопани — членове на последните“ се заличава. Създава се нова алинея със следния текст:

„Земеделските стопани — членове на трудови кооперативни земеделски стопанства, се облагат за доходите им от същите стопанства, по нормите, определени съгласно чл. 14.“

§ 6. В чл. 22 в края се добавя следното изречение:

„Лекарите водят само касов наръчник“.

§ 7. В чл. 34 се правят следните изменения и допълнения:

1. Прибавя се нова буква:

ж) за служителите и работниците, получаващи заплата и надница по бюджета на държавата, счита се, че необлагаемите суми са спаднали от заплатата или надницата им“.

2. Алинея трета се изменя така:

„Определеният данък на държавните, държавно-автономните, общинските стопански предприятия и ситодобивните и водни синдикати се намалява с 50%, а на кооперативните сдружения — с 25%.“

§ 8. В чл. 35 се правят следните изменения и допълнения:

1. В алинея първа след думите: „частните предприятия“ се прибавя:

„Възнагражденията на държавните служители“, а думите: „и на трудовите кооперативни земеделски стопанства“ се заличават.

2. В алинея втора след думите: „Данъкът по алинея първа“ се добавят думите: „за заплати и надници“.

§ 9. Към чл. 57 се прибавя нова алинея четвърта:

„При изплащане лихви на дружества със седалище в чужбина, доходът над 400.000 лв. се облага с 40%.“

§ 10. Към чл. 58 се създава нова алинея пета:

„Данъкът върху заплатите и възнагражденията на служителите и агентите, инкасаторите, инспекторите и деятелите при ДЗИ (Държавния застрахователен институт) се внася в двумесечен срок след удържането му“.

§ 11. Към чл. 81 се добавя следната нова алинея:

„Данъкът на земеделски стопани, които заемат са отнети по закона за т. ц. с., определен съгласно чл. 29 върху доходите им за 1946 г., се събира само до размер който съответствува на земите, оставени им във владение през 1947 г., изчислен върху средния доход на декар земя, установен от комисията за всичките земи, влезени от тях през 1946 г. Към така установения им облагаем доход от земите се прибавят доходите от животновъдство и от други приходи-источници, ако имат такива.“

§ 12. Постановленията на настоящия закон важат и за облаганата за 1947 г., като лицата, които подлежат на облагане съгласно същите, подават декларации до 31 юли 1947 г.

Председателстващ: Атанас Драгиев; Илия думата народният представител д-р Васил Ханджиев.

Д-р Васил Ханджиев (з): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Законът за данъка върху общия доход бе приет от нас само преди няколко месеца, след което ние отидохме между народа, да видим как той е разбирал и прилагал. Натъкнахме се на известни трудности и несъобразности, на които и самият наш министър на финансите се е натъкнал, и затова ни сезира с един законопроект за известни изменения, допълнения и отточнения на различните членове на този закон.

Няма да говоря по принцип върху законопроекта, защото ние сме се изказали по закона за данъка върху общия доход още преди няколко месеца, когато мина този закон. Това, което целя сега, е само да обърна вниманието ви върху някои основни, слабости на закона за данъка върху общия доход, които виждам, че с настоящия законопроект не се поправят.

Първо, считам, че г-н министърът на финансите ще трябва да вземе присърце и да нареди да се подадат нови декларации за имотното състояние, тъй като сегашните, по които комисията работят и до ден днешен, са от 1935 г. без никаква промяна. Комисията по чл. 14 трябва да извършват своята работа на полето, за да съберат истински данни и сведения върху действителното имотно състояние на земеделците-стопани, а не в канцелариите. Те обаче си служат все още с материалите, които намират в канцелариите. А тези материали са взети от декларациите, подадени в 1935 г. А от 1935 г. досега са станали големи изменения в фактическото имотно състояние на хората. Примерно, в 1935 г. някой е декларирал, че има бахчи, овощни градини 30 декара. След това дръвчетата са нападнали от разни болести и са унищожени или изкоренени. Този имот фигурира в декларацията като 30 декара бахчи, овощни градини, а той чисто и просто е обърнат в орници или в паша. Обаче комисията по чл. 14 на общо основание облага този имот като бахчи.

Ако земеделците-стопани преди няколко месеца бяха заставени да подадат нови декларации за имотното си състояние, този извор на грешки би бил премахнат и нямаше да се дойде до някои нежелателни облагания, които създават недоволство между данъкоплатците.

По-нататък, втората трудност, с която ние се сблъскахме, е следната. Местните комисии работят таблици, в които има предвиден максимум и минимум на чистия доход. Тези таблици са изработени от областните комисии с участие на околийските комисии. Местните комисии са в зависимост от областните комисии. Получава се така, че становището на местните комисии по чл. 29, тяхната преценка за доходите от имотите не може да се вземе предвид по простата причина, че таблиците в които е предвиден максимумът и минимумът, са вече изработени от областните комисии по чл. 14. Следователно, би трябвало нашият другар министър да помисли, как би могло с този законопроект да се даде възможност на тези комисии по чл. 29 действително да кажат меродавно своето мнение. Защото основната мисъл на закона, който приехме преди няколко месеца, беше тази — да даде облагането в ръцете на самите данъкоплатци и то да се извършва с оглед на техните действителни доходи, за да може да бъде облагането справедливо.

На трето място извънредно много големи недоволства предизвика прилагането на закона за горите. В закона е усвоен принципът да се облага годишният прираст от горите, а не действително реализираният доход от тях през годината. По нашия край има извънредно много големи пространства пустеещи гори. Селяните се противопоставят и казват: щом като не сме секли шума, щом като не сме секли дърва, какъв доход имаме реализира през годината? — Никакъв. Усвоен е принципът да се облага годишният прираст от горите, примерно 500 лв. годишно на декар, ако бранището, ако горите са доброкачествени. Но и тоя минимален облог от 500 лв. на декар се усеща твърде болезнено от хората, тъй като те за 4—5—6—7, а някъде даже и 10 години не са отсичали и една клонка шума от това пустеещо бранище.

Предложението на народа от долу е, облагането да става върху действително реализирания доход от горите, а не на база годишния прираст от горите.

И накрая, четвъртото предложение, което имам да направя, в качеството си на председател на Зъболекарския съюз, е следното: заявявам ви, г-жи и г-да народни представители, че по чл. 326-а от закона за народното здраве Лекарският и Зъболекарският съюз, лекарското и зъболекарското съсловие, са приравнени по всички линии и особено са приравнени пред фиска. А ето тук, нашият другар министър в § 6 предлага една промяна, а именно, в чл. 22 в края да се добави следното изречение: „Лекарите водят само касов наръчник“, т. е. освобождават се вече лекарите от задължението да издават разписки. Това нещо предизвика едно голямо огорчение всред зъболекарските среди. Заради това аз моля да приемете, щото към лекарите да бъдат причислени и зъболекарите. (Оживление и възгласи „А-а-а!“ всред мнозинството) В такъв случай текстът ще стане: „Лекарите и зъболекарите водят само касов наръчник.“

Тези малки добавки исках да направя, г-жи и г-да народни представители. Нека се имат пред вид от комисията, преди законопроектът да мине на второ четене. (Ръкоплесквания от земеделците)

Председателстващ Атанас Драгиев: Пристъпваме към гласуване. Моля ония г-да народни представители, които приемат по принцип законопроекта за изменение и допълнение на закона за данъка върху общия доход, да вдигнат ръка Мнозинство, Събранието приема.

Моля ония г-да народни представители, които са съгласни с искането на г-на министъра на социалната политика да пререди другите точки и да минем на точка 10, която да стане точка 3. — първо четене на законопроекта за обществени грижи за слепи, глухонепи, морално паднали лица и пр., да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка десета от дневния ред, която става точка трета:

Първо четене на законопроекта за обществени грижи за слепи, глухонemi, морално паднали лица, бавно развиващи се и морално застрашени деца и юноши.

Моля секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Тодор Тихолов (с): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за обществени грижи за слепи, глухонemi, морално паднали лица, бавно развиващи се и морално застрашени деца и юноши.

Г-да народни представители! Една от главните задачи на създаденото след 9 септември 1944 г. Министерство на социалната политика е да подпомага нуждаещите се граждани. В категорията на тия граждани има една група, за която трябва да се положат особени и по-специални грижи. Това са слепите, глухонемите, морално падналите лица и морално-застрашените и бавно-развиващите се деца и юноши.

Грижите, които сега се полагат за подрастващите слепи, глухонemi, бавно-развиващи се и морално застрашени деца са толкова незначителни, че не може да се приеме, че има достатъчни обществени грижи за тия деца. За тия категории лица съществуват съвсем малко на брой държавни и дружествени училища, които приемат незначителен брой от желаещите да постъпят в тях. Така напр. от 1500 поддържащи на задължително обучение деца в страната (според последното преброяване на населението от 1934 г.) само около 200 деца са били приети в трите съществуващи институти за глухонemi. Хиляди такива деца остават неприети в института, необразовани, в тежест на семейството, общините и държавата. Никакви грижи не са положени за възрастните, те са оставени на каприза на съдбата макар да могат да останат обществено-полезни граждани. Не по-добро е положението и на слепите, бавно-развиващите се и морално-застрашените деца. И при тях големият борб е без всякакви грижи на обществото и държавата.

Това именно налага да се предприемат сериозни, целесъобразни и последователни грижи за подпомагане на големия брой глухонemi слепи, морално-паднали лица и бавно развиващи се, морално застрашени деца и юноши. Такива грижи може да прояви само държавата, чрез Министерството на социалната политика, което, както се изтъква по-горе, има за основна задача да се грижи за всички нуждаещи се. То може да се заеме с организирането на ръководството на домовете, общежития, работилници, професионални институти, летовища, стопанства и старопиталища за тия категории нуждаещи се граждани. Впрочем, и в чужбина — Съветския съюз, Франция, Чехословакия, Югославия, Румъния и др. — за горните категории се полагат грижи за съответните социални служби при Министерството на социалната политика.

Затова именно и у нас въпросът за обществените грижи за слепите, глухонемите, бавно развиващите се и морално застрашените деца и юноши се явява като крайно належащ и чака своето постепенно и правилно социално разрешение. Въпросът е преди всичко социален. И тъкмо затуй държавата трябва да полага съответни грижи за горните категории лица, още от ранната възраст, като ги настанява в добре уредени общежития, пансиони, работилници и стопанства. Въпросът става действително сериозен, като се има предвид, че броят на лицата от горните категории е голям. Така напр. днес в страната има кръгло около 12.000 слепи и глухонemi, към 30.000 бавно развиващи се и морално паднали деца, а и доста морално паднали лица, за които откъслечно проявените грижи са съвсем недостатъчни.

За да отговори на тая крещяща нужда, Министерството на социалната политика изработи законопроект за обществените грижи за слепи, глухонemi и морално паднали лица и бавно развиващи се и морално застрашени деца и юноши.

С въпросния законопроект се урежда материята за общежитията, професионалните институти, работилниците, летовищата, земеделските стопанства и старопиталища за горните категории лица. Тия грижи са съчетани и съгласувани така, че онова, което се прави за възпитанието и отглеждането на въпросните нуждаещи се, е в тясна връзка с онова, което се прави за тях през всичките им възрасти. Така напр. тия категории деца се подготвят за съответна професия, като за целта се създават професионални институти с нарочни работилници, домове-работилници, стопанства, което се явява като един естествен и неразкъсваем процес.

За да бъдат закриляни грижите за всички нуждаещи се от горните категории лица, с законопроекта се предвижда да се създадат общежития и работилници, в които да се приберат всички морално-паднали лица, като им се даде и подходяща професия.

И така, чрез предлагания законопроект Министерството на социалната политика цели да организира за пръв път у нас непрекъснати социални грижи за всички слепи, глухонemi и морално паднали лица и бавно развиващи се и морално застрашени деца и юноши. Това е повеля на времето, то е в духа на новите социални преобразования, които стават в света; то е и в съгласие с политиката на народната отечественофронтовска власт у нас.

Гр. София, 20 май 1947 г.

Министър на социалната политика: Здр. Митовски

ЗАКОНОПРОЕКТ

за обществени грижи за слепи, глухонemi, морално паднали лица, бавно развиващи се и морално застрашени деца и юноши

ОТДЕЛ I

Общи разпоредби

Чл. 1. Министерството на социалната политика открива, издържа, ръководи и контролира заведенията за обществени грижи за слепи, глухонemi, морално паднали лица, бавно развиващи се и морално застрашени деца и юноши.

Чл. 2. Целта на заведенията за обществени грижи за горните категории лица е: да се осигури издръжка на питомците, като им се създадат условия за правилно телесно и душевно развитие и им се даде практическа подготовка за живота.

Чл. 3. Министерството на социалната политика, със съдействието на съответните организации, се грижи за настаняването на работа на лицата от горните категории.

ОТДЕЛ II

Видове заведения

Чл. 4. Министерството на социалната политика открива, издържа, ръководи и контролира за лицата, изброени в чл. 1, следните видове заведения за обществени грижи:

а) общежития за учещи се в институти за деца с телесни или душевни недостатъци при Министерството на народното просвещение;

б) общежития за деца и юноши, които не посещават специалните училища на Министерството на народното просвещение;

в) професионални институти — общежития за юноши и младежи, в които институти се застъпват подходящи за питомците занятия;

г) общежития-работилници за лица над 18-годишна възраст;

д) общежития с земеделски стопанства за деца над 18-годишна възраст, които не са усвоили занаят или имат склонност към земеделския труд.

Забележка. Необходимата площ земя за тия стопанства се дава безвъзмездно от държавата и общините;

е) почивни домове за деца и възрастни и

ж) старопиталища с малки стопанства.

ОТДЕЛ III

Уредба

Чл. 5. Всяко заведение за обществени грижи по този закон се управлява от ръководител и има необходимия брой възпитатели, майстори специалисти и административен персонал, назначен от Министерството на социалната политика.

Чл. 6. Ръководителите на заведенията за обществени грижи и директорите на институти за деца с телесни или душевни недостатъци (чл. 4, буква „а“) се ползват с безплатна квартира, храна, отопление и осветление в заведението. Със същите привилегии се ползват, при възможност, и останалият в заведението и института персонал.

Чл. 7. Отношенията между директорите на институти за деца с телесни или душевни недостатъци и ръководителите на общежитията при тия институти се уреждат с наредба, одобрена от министрите — на социалната политика и народното просвещение.

Чл. 8. Здравният надзор на заведенията по този закон, се поема от Министерството на народното здраве.

Чл. 9. За приложението на този закон се изработва правилник, одобрен от министъра на социалната политика.

Чл. 10. Настоящият закон отменява всички закони, които му противоречат, и влиза в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“.

Председателстващ Атанас Драгиев: Има думата народният представител Тодор Тихолов.

Тодор Тихолов (с): (От трибуната) Уважаеми г-да народни представители и народни представителки! От няколко дни насам излизат в Парламент разглежда проекто-конституцията на нашата народна република. Това е безспорно една от най-важните и най-съществени задачи на това Велико народно събрание. Между това обаче сегашното Народно събрание разглежда и за в бъдеще ще разглежда редица други законопроекта от спешен и неотложен характер, както беше случаят с бюджета на държавата, някои фискални закони и пр., имащи за цел укрепването на новата народна власт и нагаждането на държавния апарат към новите нужди на живота. А тези нужди са така огромни, така належащи в своето задоволяване, че се налага, Парламентът, покрай конституцията, да се занимава и с тях.

Това, което е най-характерното от идването на власт на народното правителство на Отечествения фронт, е поставянето на социалния въпрос на нужната висота. И това не е явление само в нашата страна. Наблюдаваме го и в цяла следвоенна Европа. Това е еволюция, която води към осъществяване на една демокрация не само политическа, но и стопанска и социална. Социалният дух на новото време издигна труда като основа на цялото обществено устройство. Тоя принцип е легнал както в основата на програмата на Отечествения фронт, така и в новата ни конституция. След 9 септември се реализира едно заветно желание на работническата класа у нас, резултат на епохалните ѝ борби, като се създаде специално Министерство на социалната политика. И въпреки че това министерство е ново, то бързо успя да организира своите служби и да регистрира редица успехи в своята област, подкрепено от ОРИС — масовата организация на частното и държавно наемничество.

Една от най-главните задачи на това министерство е да подпомогне нуждаещите се у нас. Между другите, има една категория граждани у нас, която се нуждае от особени и специални грижи, както се казва в мотивите към законопроекта. Това са глухонемите, слепите, морално падналите и морално застрашените лица и бавно развиващите се деца и юноши.

Грижите, които досега са полагани за тази категория граждани, са съвършено недостатъчни, независимо от това, че не е имало и нужната организация и система в работата за тяхното задоволяване. При министерствата са се занимавали случайно и разхвърляно с тези нещастници — министерствата на социалната политика, на просветата и на вътрешните работи, и резултатите са незадоволителни, палиативни.

За по-младите от тази категория лица съществуват малко на брой дружествени и държавни училища, които са в невъзможност да задоволят напълно нуждите в това отношение. Например имаме само три института за глухонемите, които са успели да приберат само 200 подлежащи на задължително обучение деца от 1.500 такива. Другите остават в тежест на близки, държава и общини. Да не говорим за възрастните, които се смятат немилли-недраги, въпреки че техният труд може отлично да се използва за нуждите на обществото, за да не са в тежест на последното.

В същото положение са и слепите, бавно развиващите се и морално застрашени лица. Като оставим настрана няколкото училища за слепи под надзора на Министерството на народното просвещение, масата от тях се скитат по кръстопътищата, особено в големите градове, свирейки с някои инструменти, — протягайки ръце за помощ към случайно минаващите граждани. Само Съюзът на слепите у нас обединява над 1.000 слепи. Да не говорим също и за хилядите младежи и девойки, особено в София, Пловдив и другаде, които, дошли от селата в големите градове, не успели да си намерят постоянна и сигурна работа, са се подхлъзвали, киснат по цели дни и нощи по кръчми и съмнителни локали и стават жертва на маса пороци.

Има най-сетне и много недоразвити умствено деца, мъже и жени, които са в тежест на своите родители и семейства въобще. На възрастните здрави мъже и жени трудът може отлично да се използва в трудови предприятия, където да работят и изкарват своята прехрана, съобразно способностите и наклонностите си, а малките да бъдат приобщани в подходящи учебни заведения за обучение.

При тези факти от нашата груба действителност правителството на Отечества фронт не може да стои безучастно. То предприема сериозни мерки и проявява системни грижи за тези категории лица. Целта на днес разглеждания от нас законопроект е именно тази — да облекчи съдбата на тези нещастници. Правителството схваща, че този въпрос не ще се разреши с подзани на отделни лица и дружества, както е било в миналото, а че това е един социален въпрос, на който на който лежат социалните противоречия за съвременната капиталистическа система и че с правното му разрешение може да се нагърби само държавата. И това се и прави с този законопроект по подобие на всички по-културни страни, като Съветския съюз, Франция, Чехословакия и пр.

Законопроектът е съвършено критък — само от 10 члена, но той урежда материята с нужната прецизност. Според него Министерството на социалната политика е, което открива, издържа, ръководи и контролира заведенията за обществени грижи на слепи, глухонемите и други категории лица, за които става дума тук. На младежите се осигурява издръжката в тези заведения, като им се създават условия за правилно телесно и душевно развитие и се подготвят практически за живота чрез посещаване специалните училища и институти при Министерството на народното просвещение или професионални училища, където ще учат знаят съобразно своите склонности. Възрастните ще бъдат настанявани в работнически общежития, където да учат занаят, или в общежития с земеделски стопанства, за да свикват с земеделски труд и по такъв начин да изкарват прехраната си, а не да са в тежест на близки и на обществото. Необходимо площ земя за тези земеделски стопанства се дава безвъзмездно от държавата или общините, както се казва в законопроекта.

Държавата следователно ще открива, обзавежда, издържа и ръководи не само нужните учебни заведения за младежите и девиците от тази категория слепи, глухонемите и др., но ще открива и обзавежда и нужните стопански предприятия за пласиране труда на възрастните, за да могат те да свикват на работа и да получат съответните занаяти според техните наклонности, способности и пр., та техният труд да бъде използван в стопанския живот най-целесъобразно с оглед възпитателните и стопански цели, които преследва държавата в случая.

С една дума, този социален законопроект е високо хуманен и съвършено навременен. Той е един от многото закони в областта на социалната политика на правителството, и аз заявявам от името на нашата социалдемократическа парламентарна група, че ние ще го гласуваме единодушно на първо четене. (Ръкопляскания от мнозинството)

Председателстващ Атанас Драгиев: Пристъпваме към гласуване на законопроекта.

Моля ония г-да народни представители, които приемат по принцип законопроекта за обществени грижи за слепи, глухонемите, морално паднали лица, бавно развиващи се и морално застрашени деца и юноши, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка четвърта от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за еднократния данък върху имуществата.

Моля секретаря да го прочете.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за изменение и допълнение на закона за еднократен данък върху имуществата

Г-да народни представители! При приложение на закона за еднократния данък върху имуществата, се оказаха някои непълноти, които следва да бъдат отстранени.

Така, справедливо е имотите на изселниците по Крайовския договор, останали в предишните им местожителства и незаменени у нас с други имоти, да бъдат освободени от облагане, а за насърчение предсрочното изплащане на еднократния данък следва да се предвидят съответни процентни намаления на същия при такива случаи.

От друга страна, предвиденото удвояване оценката на полските имоти се оказа доста висока, поради което справедливо е тази оценка да бъде намалена, като множителят се намали на един път и половина. Също така, като необлагаема следва да се предвиди и известна минимална площ гора.

По този повод се изготви тук приложеният законопроект, който предлагам на просветеното ви внимание и моля, г-да народни представители, да го обсъдите и гласувате.

Гр. София, 6 юни 1947 г.

Министър на финансите: Д-р Ив. Стефанов

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение и допълнение на закона за еднократен данък върху имуществата

§ 1. В чл. 5 се правят следните изменения и допълнения:

1. В точка 4 след думите „трайни култури“ се добавят „5 декара гори“.

2. Създава се следната нова точка:

„16) Недвижимите имоти на изселниците по Крайовския договор, останали в Румъния като тяхна собственост.“

§ 2. В чл. 8, алинея първа, думите „два (2) пъти“ се заменят с думите „един път и половина“, а в алинея втора думата „удвояване“ се заменява с думата „установените“.

§ 3. Алинея трета на чл. 30 се изменя така:

„Прави се намаление на данъка така:

1) 10%, ако в първия срок на всяка година се изплатят двете шестинки за същата година.

2) 15%, ако: а) до 31 юли 1947 г. се изплатят всички шестинки за 1947 и 1948 години, и

б) до 31 май 1948 г. се изплатят всички шестинки за 1948 и 1949 години при условие, че двете шестинки за 1947 г. са изплатени до същата дата, и

3) 20%, ако до 31 юли 1947 г. се изплати целият данък.“

Председателстващ Атанас Драгиев: Има думата г-н министърът на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: Уважаеми народни представители и представители! Както сте видели от предложението законопроект, не се вънасят нови основни принципи изменения в началата, на които лежи законът за еднократния данък върху имуществата, но все пак се правят съществени промени по отношение на облагането или по отношение особено на някои категории данъкоплатци, чието положение при създаването на закона за еднократния данък върху имуществата не може да бъде напълно взето пред вид.

Аз искам да изтъкна тук пред вас особено положението, че при оценката на полските имоти вместо двукратното увеличение на стойностите, предвидено по закона за прехвърляне имуществата безвъзмездно, се въвежда увеличение един път и половина. Това е съществено облекчение на всички собственици на полски имоти.

На второ място едно облекчение се прави във всички онези случаи, при които данъкът се предплаща, като облекчението е толкова по-голямо, колкото по-предсрочно е плащането на данък. В крайния случай данъкоплатец, който изплати наведнаж своя данък, ще се ползва с намаление 20%.

За отделни категории данъкоплатци се отнасят други две положения от законопроекта. Едното е за онези данъкоплатци, които са се заселили в Южна Добруджа от 1942 г. насам и са оставили някакви недвижими имоти в Северна Добруджа, в Румъния. Положението на тези наши данъкоплатци в Южна Добруджа не позволява едно пълно уреждане на тяхната собственост и създава значително затруднение при облагането. В законопроекта се предвижда, че не се облагат имотите, останали в местата, откъдето са дошли преселниците в Южна Добруджа.

Друга категория данъкоплатци, засегнати от законопроекта, са собствениците на гори. Собствениците на малки парцели гори до 5 декара се освобождават напълно от облагане, както това направихме за собствениците на ниви до 30 декара. Освен постановлението, които се съдържат в законопроекта, в комисията министерството ще бъде склонно да даде и някои други облекчения, които са свързани главно с обмяната на банкнотите и боновете. Разбира се, не могат да бъдат взети под внимание всички отделни случаи, при които в ръцете на отделния данъкоплатец са били натрупани по-значителни суми в банкноти и бонове.

Измененията, които Министерството на финансите ще предложи в комисията, могат да засягат само цели категории. Такива са например влоговете в кооперативните сдружения, които не са кредитни институти. Както е известно, в земеделските кооперации тип „Райфайзен“ а в потребителните кооперации се практикува наби-

ране на влогове от кооператори. По първоначалния текст на закона за еднократния данък върху имуществата тези влогове не се приравняват с другите по отношение облагането им, когато са изтеглени от тия институти.

Въпреки наредбата на Народната банка са били изтеглени суми от влогове от банката и от Пощенската спестовна каса на 7 и 8 март. И тези суми ще бъдат признати.

Както е известно, в закона за еднократния данък върху имуществата се предвижда, че сумите, които са получени от продажба на недвижими имоти след 1 февруари 1947 г. до обмяната, се припадат при облагане на банковите и боновите. Оказа се, че ще бъде целесъобразно, ако се освободят такива суми, които са получени от продажба на едни недвижими имоти, които се регистрира, когато може да се установи документално датата, както е при продажбата на камини, едър инвентар и т. н.

На четвърто място министерството би предложило в комисията да се освободят от облагане всички помощи, които са получени от държавни, общински и други обществени учреждения за времето от 1 януари 1947 г. нататък. Досега това се прилагаше само за известни категории помощи.

И най-сетне, що се отнася до сумите, които са получени от продажбата на имоти на преселници и изселници. Има няколко такива категории данъкоплатци, за които ние не можем да решим въпроса без да вземем под внимание това особено обстоятелство, че те са ликвидирали своето имущество, даже недвижими имоти в голяма степен, за да могат да извършат преселването или изселването.

Аз смятам, че като се присме законопроектът и се направят в комисията евентуално тези поправки, законът за еднократния данък върху имуществата ще може да бъде напълно приложен към условията в нашата страна и ще може той да бъде проведен без никакво особено затруднение.

Аз обаче искам да използвам случая, за да кажа, че както законът за еднократния данък върху имуществата, така и законът за общия доход не можаха да бъдат разбрани от всички нас в нашата страна, в онази небивала за нашите условия демократичност, поради неблагоприятно стеклите се условия с нашата реколта тази година. Ако ние имаме една добра реколта, веднага щеше да се почувствува какви облекчения даваме за онези земеделски стопани, които се освобождават напълно както от данък върху общия доход, така и от еднократен данък. А сега, при това тежко положение, в което изпадат земеделските стопани, това нещо няма да бъде почувствувано конкретно, практически.

Толкова по-наложително е обаче да се направят всички възможни усилия, за да може да се разясни на населението у нас истинската същност на тия две големи данъчни реформи, да се обясни какво би било положението при едни нормални за нашето стопанство условия на реколтата.

И по двата данъка, както е известно, повече от половината собственици у нас, респективно повече от половината земеделски стопани се освобождават от всякаво облагане. А какво представлява то за дребния стопанин, за дребния собственик, показва един такъв малък пример. Ако един стопанин има 30 декара земя, които по двата закона се освобождават от двата данъка, такъв стопанин няма да плати никакъв данък върху общия доход, а при сегашния размер на поземления данък би платил към 1.000 лв.

Но трябва да се осъзнае от всички, че ако ние нямаме реформата на данъка върху общия доход, неминуемо беше повишението на поземления данък поне 5 пъти — толкова, колкото е най-малкото повишение на цените на земеделските произведения. Има земеделски произведения, цените на които са повишени повече от 5 пъти, но няма земеделски произведения, цената на които не е повишена 5 пъти. А поземленият данък до 1946 г. е събирал по размер, определен в 1939 г. Така че, ако нямаме реформата на данъка върху общия доход, неминуемо беше повишението на поземления данък поне 5 пъти. А това означава, че същият стопанин с 30 декара земя би трябвало да плати 4.500—5.000 лв. поземлен данък, от който сега той се освобождава.

Същото важи и за всички останали данъкоплатци, които ще бъдат обложени с данък върху общия доход. И при тях сравнението на размера на данъка би трябвало да се прави, като се има пред вид това неминуемо, неизбежно, абсолютно необходимо увеличение на поземления данък, което би трябвало да стане, ако нямаме реформата на данъка върху общия доход.

Също така и по отношение беглика щеше да се наложи едно увеличение, но не така голямо, както на поземления данък.

Законът за еднократен данък върху имуществата, с тези изменения и допълнения, както и с евентуалните изменения, които ще се направят в комисията, ще бъде съвършено съобразен с възможностите и условията в нашата страна. Затова моля да бъде гласуван на първо четене. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Атанас Драгиев: Пристъпваме към гласуване на законопроекта.

Моля ония г-да народни представители, които приемат по принцип законопроекта за изменение и допълнение на закона за еднократен данък върху имуществата, да вдигнат ръка. Мнозинство, събрането приема.

Пристъпваме към точка осма от дневния ред, която стана точка пета:

Първо четене на законопроекта за изменение на някои закони във връзка с облекчаване износа.

Моля секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете)

„МОТЕВИ

към законопроекта за изменение на някои закони във връзка с облекчаване износа

Г-да народни представители! Предн войната изнасяните за чужбина стоки се освобождаваха от акциз и такса върху фактурната стойност по силата на изричните разпореджения на закона за държавните привилегии, акцизите и патентите и закона за засилване на държавните приходи. През време на войната, за да се използва военновременната конюнктура, тия освобождавания бяха отменени и изнасяните за чужбина стоки се облагаха с тия данъци също както местните.

Вслед свършване на войната облагането на износните стоки не само с акциз и такса върху фактурната стойност, но даже и с износни мита е вече невъзможно, а от друга страна, в интерес на народното стопанство е да се създадат всички възможни улеснения за износа на наши стоки за чужбина, срещу които да се внасят от чужбина необходимите за стопанството ни чуждестранни стоки, сурови материали, машини и др.

С приложения законопроект се освобождават от акциз, такса върху фактурната стойност, износни мита, такса, берни и други по разни закони стоките, които се изнасят за чужбина, с което се правят големи улеснения за износа на български стоки в чужбина.

Като имате пред вид изложеното, моля ви, г-да народни представители, да разгледате и гласувате приложения законопроект.

Гр. София, 20 май 1947 г.

Министър на финансите: Проф. д-р Ив. Стефанов

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение на някои закони във връзка с облекчаване износа

Чл. 1. Чл. 27 от закона за д. п. и патентите се изменя така:

„Освобождават се от акциз стоките и предметите, гласени направо от фабриките и работилниците в страната, предназначени за износ за чужбина, с изключение на вината, спиртните шитети и плодните ракии.

За изнасяните за чужбина стоки и предмети износителите гарантират акциза по един от начините, указани в чл. 52 от този закон. Гаранцията се освобождава веднага щом заинтересованите представят доказателства, че стоките или предметите са изнасени в чужбина.

Министерският съвет, по доклад на министъра на финансите, може да определя акциза на изнасяните за чужбина стоки, но в размер по-малък от предвидения в съответния закон.

Чл. 2. Към чл. 59 от закона за държавните привилегии, акцизите и патентите се прибавя следната алинея:

„Спиртът, употребен за произвеждането на изнасен за чужбина етер, се освобождава от акциз. Платеният акциз за този спирт се връща на производителя или износителя, след като представи доказателства за изнасянето на етера за чужбина.

Чл. 3. Чл. 3 от закона за засилване на държавните приходи се изменя така:

„Освобождават се от такса стоките, изнасени направо от фабриките и работилниците, предназначени:

- а) за нуждите на държавните учреждения и
- б) за износ за чужбина.

Таксата за последните се гарантира от износителя по един от начините, показани в чл. 52 от закона за държавните привилегии, акцизите и патентите. Гаранцията се освобождава веднага щом заинтересованите представят доказателства, че стоките са изнасени за чужбина.

Министерският съвет, по доклад на министъра на финансите, може да определя такса за изнасяните за чужбина стоки, но в размер по-малък от предвидения в съответния закон.

Чл. 4. Отменяват се:

1) Чл. 7 от наредбата-закон за търговията с конопено и леново влакно и за закрита на местното производство на коноп и лено („Държавен вестник“, бр. 178, от 10 август 1936 г.).

2) Буква „а“ на чл. 11 от закона за уреждане производството, преработката и търговията с червен пилер („Държавен вестник“, бр. 11, от 17 януари 1944 г.).

3) Буква „б“ на чл. 43 от закона за овощарството („Държавен вестник“, бр. 75, от 4 април 1941 г.).

4) Точка втора на чл. 15 от наредбата-закон за Експортния институт („Държавен вестник“, бр. 222, от 2 октомври 1935 г.).

5) Буква „б“ на чл. 22 от закона за лечебните и благоуханни растения („Държавен вестник“, бр. 149, от 10 юли 1941 г.).

6) Алинея четвърта на чл. 98 от закона за осигуряване на търговците („Държавен вестник“, бр. 85, от 16 юни 1943 г.).

7) Буква „а“ и „б“ на чл. 1 от наредбата-закон за създаване фонд „Подобрение птицевъдството“ при Министерството на народното стопанство („Държавен вестник“, бр. 223, от 29 декември 1943 г.).

8) Точка 7, буква „А“, от чл. 12 от закона за застраховка на едър рогат добитък („Държавен вестник“, бр. 13, от 19 май 1941 г., „Държавен вестник“, бр. 279, от 17 март 1925 г.).

9) Буква „в“ на чл. 2 от закона за извършен (свохсметен) кредит от 5.000.000 лв. за организиране и водене борбата с рапичния бръмбар („Държавен вестник“, бр. 29, от 9 март 1928 г.).

10) Последната алинея на чл. 10 от закона за 6/12 от кредитите на бюджета за 1918 г., за първото полугодие на финансовата 1919/1920 г. („Държавен вестник“, бр. 366, от 29 март 1919 г.).

11) Алинея последна на чл. 22 от закона за старините („Държавен вестник“, бр. 37, от 18 февруари 1911 г.).

12) Чл. 4 от закона за търговията с орехови трупи („Държавен вестник“, бр. 49, от 4 март 1936 г.).

13) Думите: „от 1% върху стойността на изнасяните от страната семена“ в чл. 27 от закона за посевния материал („Държавен вестник“, бр. 80, от 10 април 1943 г.).

14) Събираните от митниците обложки от вносни и износни стоки в полза на общините, съгласно чл. 76 от наредбата-закон за градските общини и чл. 74 от наредбата-закон за селските общини, наминава от 1 януари 1948 г.

15) Точка 3 на чл. 41 от наредбата-закон за Камарата на народната култура („Държавен вестник“, бр. 154, от 6 юли 1945 г.).

16) Чл. 53 от закона за насърчение и подобрене на скотовъдството („Държавен вестник“, бр. 128, от 14 юни 1941 г.).

17) Наредбата-закон за статистическото право („Държавен вестник“, бр. 213, от 18 декември 1934 г.).

18) Чл. 31, т. 1, от наредбата-закон за гербовия налог („Държавен вестник“, бр. 105 от 1936 г.).

Чл. 5. Изнасяните за чужбина местни стоки се освобождават от износното мито.

Министерският съвет, по доклад на министъра на финансите, има право:

а) да постановява събирането на митото, предвидено в наредбата-закон за тарифата на износните стоки;

б) да намалява или освобождава от другите данъци и такси, събирани при износа на стоките, включително данъка върху оборота и гербовия налог, ако това се налага по стопански съображения.

Председателствуваш Атанас Драгиев: Има думата г-н министърът на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: Уважаеми народни представители и народни представители! Очевидно е, че онова положение, което беше създадено през време на войната относно цените на нашите износни стоки, вече е към ликвидиране. Ние се връщаме към условията, при които цените на нашите износни стоки трябва да бъдат съобразени с нормализиращите се условия на международния пазар. Ние в много отношения чувстваме известно стеснение, известно затруднение при износа на нашите стоки от това, че вътрешното им облагане е твърде нарастнало през последните години.

Затова с предложени законпроект се цели, цените на нашите износни стоки да бъдат намалени за сметка на вътрешното облагане и по този начин да бъдат съобразени с условията на външния пазар. Най-съществено в законпроекта е, че стоките за износ се освобождават от акциз, с изключение на вината, спиртните напитки и плодните ракии, на които акцизът и патентът са платени от самите производители и приспадане не може да се направи — натоварване се на някои затруднения.

На второ място се правят облекчения на износа с освобождаване на износните стоки от такса върху фактурната стойност, и на трето място — от износното мито.

При това дава се възможност, Министерският съвет да постанови да не се освобождава дадена стока изцяло от плащане на акциз, на такса върху фактурната стойност или на износното мито, тогава, когато условията на външния пазар позволяват все пак да се плати някакъв вътрешен данък. Създава се една гъвкавост, която в тази област засяга е абсолютно наложителна.

В чл. 4 на законпроекта има един доста голям списък на постановленията от разни закони, с които инцидентно, по един или друг повод, са били налагани данъчни тежести за външната търговия от най-различно естество. Тия постановления се отменят. Някои от тези постановления са съвършено остарели и нямат никакъв смисъл сега. Други пък имат доста противоречиво съдържание, като например облагането на някои предмети, обслужващи културата, предвидено в точка трета на чл. 41 от наредбата-закон за Камарата за народната култура.

По този начин се създава една по-голяма прегледност в материята, с която боравят нашите митничари и несъмнено това ще бъде едно облекчение за тях. В някои случаи се касае за нисожки постъпления в държавното съкровище, а все пак трябва постоянно в митниците да се държи сметка, да се помнят тия постановления.

Аз не искам да заблуждавам никого — нито Великото народно събрание, нито българското обществено мнение. С представения законпроект съвсем не се прави такова облекчение, което би било желано, за да може още отсега да се дадат най-широките възможности на българските стоки да заемат колкото се може по-широк терен на външния пазар. Но при сегашните условия на финансови затруднения за нашата страна невъзможно е да се направят по-големи жертви от страна на съкровището.

Аз искам да обърна внимание на това, че вече и тези облекчения на нашия износ ще ни струват около 1 милиард лева, т. е. при условията на 1946 г. ние ще получим 1 милиард лева по-малко в постъпленията от тези пера от нашия приходен бюджет. При положението, в което се намира нашата държава, при затрудненията от финансов и стопанско естество, не би могло отговорно да се поеме по-голяма тежест за съкровището още тази година. Нека се надяваме, че догодина, след една по-добра реколта, ние бихме имали възможността да пристъпим към друго облекчение на нашия износ.

Моля, предложеният законпроект да бъде приет на първо четене от Великото народно събрание. (Ръкоплескания)

Председателствуваш Атанас Драгиев: Пристъпваме към гласуване на законпроекта. Моля ония г-да народни представители,

които приемат по принцип на първо четене законпроекта за изменение на някои закони във връзка с облекчаване износа, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка пета, която става точка шеста от дневния ред:

Първо четене на законпроекта за смесените стопански предприятия (дружества) за топлоелектрическо снабдяване (ТЕС).

Моля секретаря да прочете законпроекта.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете)

„МОТИВИ

към законпроекта за смесени стопански предприятия (дружества) за топлоелектрическо снабдяване (ТЕС)

Г-да народни представители! Комбинираното използване на горивата (въглища) за силдобиване и топлина дава огромни икономии на енергийното стопанство. Докато калориите в електрическите кондензационни централи например: Марица, Курило се оползотворяват 20%, при топлоелектрическите (ТЕЦ) като „Надежда“ те ще се оползотворяват над 70% след включването на топлоконсумативните райони. Твърде нисък е също полезният коефициент на горенето в малките жилищни отоплителни печки, индивидуални парни и водни отопления и малки индустриални котли. Сега и за в бъдеще в София и други индустриални градове се разходват средно на жител по 1 тон висшкочаествени въглища от типа на пернишките. Само за София в скоро време разходът на въглищата ще надмине милион тона годишно. Чрез изграждането на ТЕС, този разход, който в някои случаи не може да бъде покрит с висококачествени горива от нашите каменовъглени мини, може да бъде сведен наполовина.

На подходящи места като София, непосредствено на Софийския каменовъглен басейн, ще се премине към горене на висококачествени лигьити в специално пригодени котли в ТЕЦ. В страната има достатъчно запаси на въглища от типа на марийските и софийските за подсиурването на ТЕС.

Чрез пресвждане на топлификацията на нашите по-големи индустриални градове като: София, Русе, Габрово и др. за задоволяване топлоконсумативните нужди за отопление и битови нужди (топла вода) в населените зони и технологичните нужди на индустриалните заведения ще се допринесе за обезпичаването и подобрене хигиената. Ще се облекчи до голяма степен железопътният, каминният и коларският транспорт от намаления превоз на въглища и изхвърляне на сгурта.

Третият важен мотив за изграждането на ТЕС е производството на евтина електрическа енергия, за която при ТЕЦ ще се разходват само 0.5 кгр. въглища от типа на къринските срещу 1.5 кгр. въглища при най-модерна кондензационна централа.

Понеже топлоуловното изграждане е предмет на широка дейност и засяга електрификационни, горивни, топлификационни и градоустройствени проблеми, необходимо е образуването на смесени предприятия с участието на Главната дирекция на електрификацията, общините и големите топлоконсуматори като Б. Д. Ж. и др.

За сточняване целите на предприятията, тяхното управление, правата и задълженията на съучастниците-основатели и други въпроси около функционирването им, необходимо е да се гласува съответен закон. Гласуването на закона е необходимо най-вече поради нуждата от задължително участие на държавата (чрез Гл. дирекция за електрификацията) и на съответните общини, а за предприятието ТЕС — София и на Б. Д. Ж.

Като ви представям съответния законпроект, моля ви, г-да народни представители, да го одобрите.

Гр. София, юни 1947 г.

Министър на електрификацията, водите и природните богатства
Инж. Сакеларов

ЗАКОНПРОЕКТ

за смесени стопански предприятия (дружества) за топлоелектрическо снабдяване (накратко ТЕС)

А. Обща част

Чл. 1. При Министерството на електрификацията, водите и природните богатства, респективно при Главната дирекция на електрификацията, се учредяват автономни смесени стопански предприятия (дружества) за топлоелектрическо снабдяване (накратко ТЕС).

Чл. 2. Целта на предприятията (дружества) е:

а) да извършват топлоелектрическо изграждане на София и други градове в страната чрез проучване, проектиране, строеж и експлоатация на топлоелектрически централи и топливни мрежи;

б) да продават произведената електрическа енергия франко табло ТЕС, съгласно законоположенията за електрификацията на страната, уреждащи тази материя;

в) да пренасят, разпределят и продават произведената от ТЕО топлина тарифно на абонатите. ТЕС прееотстъпва това право на съответната община или на друго общинско предприятие, ако същите разполагат с достатъчно средства и подходяща организация за изграждането и експлоатацията на топлификационната мрежа своевременно и съгласувано с ТЕС;

г) да използват за гориво предимно ниско-калорични и отпадъчни горива, в съгласуване с законоположенията и програмата за най-рационалното използване на каменовъглените залежи;

Чл. 3. Съучастници-основатели на предприятията (дружества) се считат:

1. Главната дирекция на електрификацията,

2. Съответната община и

3. Други колективни или единични членове, които са заинтересувани в топлоелектрическото изграждане.

Дяловият капитал се внася от основателите-съучастници, съобразно нуждите на предприятието, на части най-късно в 3-годишен срок от учредяване на предприятието (дружество), като същото се счита съставено в деня на вписването му в търговския регистър на съответния областен съд.

По решение на управителния съвет, одобрявано от Министерския съвет по доклад от министъра на електрификацията, водите и природните богатства, първоначалният дялов капитал може да бъде увеличаван чрез вноски от нови съучастници и от доброволни допълнителни вноски на съучастниците-основатели.

Чл. 4. Всяко предприятие (дружество) за топлоелектрическо изграждане (ТЕС) е самостоятелна юридическа личност, действава по свой самостоятелен устав (дружествен договор) със следните управителни и контролни органи:

1. Управителен съвет.
2. Директор.
3. Проверителен съвет.

Чл. 5. Управителният съвет се състои от 4 души: председателят, представител на Главната дирекция на електрификацията и членове-представители на съответната община (кмета или негов заместник), на другите обществени организации и директора.

Мандатът на членовете на управителния съвет е двегодишен.

Чл. 6. Управителният съвет върши следното:

а) изработва годишния производствено-финансов план на предприятието, който се одобрява от министъра на електрификацията, водите и природните богатства или упълномощено от него длъжностно лице;

б) одобрява балансите, равностойките и отчетите на предприятието;

в) представя на Министерския съвет чрез министъра на електрификацията, водите и природните богатства за назначаване лица за директор и счетоводител, като за счетоводителя се взема предварително съгласието на министъра на финансите;

г) назначава и уволнява началниците на отдели по представяне на директора;

д) одобрява изработените от директора строителни, финансово-стопански и експлоатационни планове на предприятието (дружество);

е) одобрява договорите, които предприятието сключва на стойност над 5 милиона лева;

ж) изработва наредби по провеждане на работите, като по-важните измежду тях представя за утвърждение от министъра на електрификацията, водите и природните богатства;

з) оточнява правата и задълженията на директора.

Чл. 7. Директорът има пълна компетенция, извън тази на управителния съвет, по ръководството на всички работи на предприятието. Той назначава и уволнява административния и технически персонал. Той, или неговият заместник, заедно със счетоводителя, представляват и подписват предприятието пред всички държавни, обществени и други места.

Чл. 8. Проверителният съвет 3-членен се състои от по един представител: а) на Министерството на финансите; б) Електрификацията, водите и природните богатства и в) на Института за заклети експерт-счетоводители.

Назначението на проверителния съвет се извършва от министъра на финансите.

Мандатът на членовете на проверителния съвет е двегодишен.

Чл. 9. Чистата печалба на предприятието, след спадане лихвите на капитала и амортизация на сгради и машини, се разпределя така:

- 15% за запасен фонд.
- 5% за фонд „Премииране на участниците в производството“.
- 5% за фонд „Социални мероприятия“ към предприятието.
- 25% за фонд „Нови строежи и разширяване на предприятието“.
- 50% за разпределяне между участниците съобразно внесенния от тях капитал.

Чл. 10. Предприятието работи като търговско-индустриално предприятие, без спазване закона за бюджета, отчетността и предприятията. Ползува се от привилегиите, предвидени за общинските стопански предприятия с търговско-индустриална цел.

Чл. 11. Предприятието може да образува клонове и поделения според нуждите и степента на развитието на работите. Клоновете и поделенията могат да бъдат отделени на самоиздръжка.

Чл. 12. Законът за самоиздръжка на държавните и държавно-автономни стопански предприятия има приложение, доколкото неговите разпоредби не противоречат с настоящия закон.

Чл. 13. Служителите и работниците при предприятието за топлоелектрическо изграждане получават заплати като тези в търговско-индустриалните предприятия. Същите са участници в държавния пенсионен фонд.

Чл. 14. Предприятия (дружества) за топлоелектрическо изграждане може да се образуват в големите индустриални населени пунктове, по инициативата на Главната дирекция за електрификацията или съответната община, в съгласие с заинтересуваните.

Б. ТЕС — София

Чл. 15. За топлоелектрическо изграждане на София се учредява смесено стопанско предприятие (дружество), действащо съгласно общата част на настоящия закон.

Чл. 16. Съучастници-основатели в предприятието (дружество) се считат:

1. Главната дирекция на електрификацията със 700 милиона лева дялов капитал.
2. Главната дирекция на българските държавни железници със 700 милиона лева.
3. Столичната община със 700 милиона лева.

Чл. 17. Управителният съвет се състои от 4 души: председател — главният директор на електрификацията, и членове: главният директор на железниците, кметът на столицата и директорът ТЕО или технике заместници.

В. Разни

Чл. 18. Правилникът за приложение на настоящия закон се утвърждава от министъра на електрификацията, комуто се възлага и приложението на настоящия закон.

Председателстващ Атанас Драгиев: По законопроекта има думата народният представител Тодор Живков.

Тодор Живков (к): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания) Г-жи и г-да народни представители! Една от основните проблеми при изграждането на нашето стопанство, на нашата родна индустрия и преди всичко за създаването на наша собствена техническа база е каменовъглият проблем.

Геоложките проучвания на природните богатства в нашата страна, засилени и разширени след 8 септември 1944 г. макар и незавършени и още в ход, установяват, че в недра на нашата земя лежат приблизително около 1 милиард тона каменни въглища, по-голямата част от които са още неразработени, не е започната експлоатацията им. Залежите на Пернишкия каменовъглен басейн, който дава на нашето стопанство един от най-доброкачествените каменни въглища, се изчисляват на 100 милиона тона доброкачествени въглища и 60 милиона тона вляка. Досега проучените запаси в Маришкия каменовъглен басейн се изчисляват на 400 милиона тона по-доброкачествени каменни въглища, в Бургаския каменовъглен басейн — на 15 милиона тона много доброкачествени каменни въглища с 18—22% катран, а откритият в последните години Софийски каменовъглен басейн е с млади легитимни въглища, чиито запаси се изчисляват на над 300 милиона тона.

При сегашния темп на производство на каменни въглища от Пернишкия каменовъглен басейн неговите запаси, посочени по-горе, ще се изчерпят за един период от 35 години. Годишно сега от Пернишкия каменовъглен басейн се вадят около 2.800.000 тона каменни въглища. Известно е, че само каменните въглища на Пернишкия и Бургаския басейни са доброкачествени, с приблизително 5.500—6.000 калории и само те могат да се използват в железопътните траекции. Въглищата на Маришкия и Софийския басейни са недоброкачествени, съдържат много влага, лесно се разпадат на открито и не могат да се употребяват от локомотивите на българските държавни железници. Това обстоятелство поставя пред нас, нашето правителство и нашите стопански ръководители, сериозния проблем за трансформация на нашето каменовъглено производство и начин на употреба.

Във връзка с това на първо място стои въпросът да се намали годишната консумация на доброкачествените въглища, а оттам и тяхното производство поне с 50% и по такъв начин да може да се продължи експлоатацията на мини „Перник“ от 35 на 70 години.

За тази цел обаче се налага да се премине към употребата в голямо количество на по-недоброкачествените каменни въглища от Маришкия и Софийския басейни, чиято експлоатация ще може да продължи повече от 100—150 години, въз основа само на досегашните проучвания на залежите. Налага се още да се премине и към употребата на долнокачествените каменни въглища от мини „Перник“, на 60-те милиона тона вляка.

Намаленето разхода на доброкачествените каменни въглища може да стане само като се трансформира досегашният начин на употреба по следните два начина: първо, да се премине към електрификация на нашите железници, като електрическата енергия, получена от нашите водни енергийни източници, замени доброкачествените въглища и, второ, чрез построяване на топлоелектрически централи, които ще използват остатъците от каменните въглища — вляката или долнокачествените каменни въглища от Маришкия и Софийския каменовъглен басейни, които ще получават много евтина електрическа енергия и в същото време ще дават пара за отопление на градовете и ползуване в индустрията. Въпросите топлоелектрически централи са предмет на поставения на дневен ред законопроект.

Г-жи и г-да народни представители! Чрез инсталлирането на топлоелектрически централи с прахово горене, както е изтъкнато в мотивите към законопроекта, ще се употребяват най-доброкачествените каменни въглища от Маришкия и Софийския басейни и вляката, която сега се изхвърля от мините. С употребата на вляката и недоброкачествените каменни въглища в централите с прахово горене ще се изхвърлят от употреба в голям размер доброкачествените пернишки каменни въглища.

Топлоелектрическите централи, т. е. комбинираното използване на силосилосилите и топлино ще даде големи икономии на нашето стопанство. Най-голяма икономия обаче при използване на парните електрически централи се постига, когато се инсталират топлоелектрическите централи (ТЕЦ), при които се получава електрическа енергия за индустрията и домакинствата и пара за същата цел. По такъв начин, вместо да се употребяват малките и неерентабилни печки и водни и парни котли за отопление на жилищата и даване пара за индустрията, те ще се снабдяват направо чрез специални тръбопроводи от топлоелектрическите централи чрез канализация.

Топлоелектрическите централи са за предпочитане пред парните електрически централи с кондензация, защото докато вторите имат изпользуемост 20%, в топлоелектрическите използваемостта може да достигне до 70% на калорите им. Например съществуващите парни кондензационни централи „Марица“ и „Курило“ имат използваемост 20%, а сега строящата се ТЕЦ—Надежда ще има 70% използваемост.

Освен голямото преимущество, което имат тези централи като пароснабдителни, тяхното значение и като електропроизводители е първостепенно. Така, докато електрическата енергия, получавана от централа „Марица“, употребява около 1.5—2 кгр. въглища за киловат час, енергията, получена от топлоелектрическите централи, ще консумира 0.5—1 кгр. въглища за киловат час, следователно, е много по-евтина.

Към големи икономии ще реализира народното стопанство с постройката на топлоелектрическите централи, може да се види от консумацията на каменни въглища от гр. София за пара и отопление. Докато

сега цяла София употребява доброкачествени пернишки каменни въглища, които в недалечно време ще достигнат до един милион тона годишно, с постройката на топлоелектричните централи употребата на въглища за София ще се намали с 50%, при това ще се употребяват недоброкачествени личитни каменни въглища от Софийския каменноуглен басейн.

Г-жи и г-да народни представители! Освен голямото стопанско значение, което ще се постигне чрез топлоелектричните централи, топлофикацията на големите градове, като София, Бургас, Габрово, Русе и др. ще има огромно социално и здравно значение. Ще се задоволят напълно топлоексплуативните нужди за отоплението и кухнята на населението в посочените градове. Домакинята ще се облекчи от големите неприятности, свързани с лошо използваните малки печки, ще се премахнат прахуляците, получавани от тях, трудът на домакинята ще се облекчи, а животът ѝ ще стане по-улеснен и по-приятен. Ще се подобри извършено много хигиената на градовете, защото ще се премахнат неприятните и вредни за здравето пушеци от малките переносими парни котли и отоплителни печки. При топлоелектричните централи, построени за обезпечаване на пушека, излизаш от комините, ще се избегне замърсяването на въздуха.

Изграждането на мощни топлоелектрични централи в София и други големи градове на страната, предмет на настоящия законопроект, ще бъде нова стопанска и културна придобивка на нашата млада Димитровска република.

Тяжкото изграждане ще бъде нов принос в борбата срещу злите народни врагове, които от трибуната на Великото народно събрание и извън него саботират провеждането на двегодишния стопански план и подриват народното единство.

Отчитайки голямото стопанско, културно, социално и здравно значение на топлоелектричните централи и техните преимущества пред кондегационните такова, парламентарната група на Българската работническа партия — комунисти ще гласува законопроекта на първо четене. (Ръкоплескания)

Председателстващ Атанас Драгиев: Има думата министърът на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: Към казаното от народния представител Живков аз искам да прибавя само няколко думи относно значението на законопроекта, който е представен на вашето внимание.

Преди всичко аз искам да обърна внимание на това, че освен планомерните, системни усилия, които ще бъдат направени въз основа на този закон, за да се получи в бъдеще едно по-добро, по-разумно, по-целесъобразно, по-икономично използване на висококачествените горива у нас, наред с по-широкото, по-голямото използване на висококачествените въглища, наред с даването възможност на населението да се снабдява с по-евтина електрическа енергия, ние създаваме и една основа за много по-бързо развитие на електрификацията и на топлинното дело у нас, отколкото когато и да било по-рано.

На всички вас е известно, че през последните десетилетия в нашата страна на много места се създадоха електрически станции по инициативата на местните общини, главно подпомогнати от местните банкови институти, най-често популярните банки, които влагяха своите банкови източници в такива електрически предприятия. Това, което в тия 2-3 десетилетия стана стихийно по начин на отделни учреждения и лица, сега с този законопроект се поставя на една здрава основа, като една постоянна и планомерна грижа на самата държава. Несъмнено е, че това изменение на обстановката ще бъде извършено благоприятно за развитието на електрификацията и на топлинното дело у нас.

Какво се цели с законопроекта? С законопроекта се цели да се създадат такива смесени предприятия, в които участието на държавата е винаги наличие, в които предприятия ще участват още в най-заинтересуваните кръгове. Това са, на първо място, съответните общини; на второ място, някои големи консуматори на топливно и на енергия, каквито у нас са българските държавни железници със своите многостранни предприятия, и на трето място, това е най-сетне самото население, което, както опитът от последните години показва, с много голяма енергия настоява да подобри своя бит и чрез използване на електричеството, и чрез използване на по-рационалното топлинно дело.

Тези смесени предприятия се изграждат на базата на самоиздръжката. Изрично е казано в законопроекта, че постановленията на закона за самоиздръжката важат и за тях. Обаче те имат някои свои особености. В управата на тия предприятия, като смесени предприятия, трябва да вземат участие, разбира се, и другите капиталовложители редом с държавата. Затова се налага да има управителен съвет, в който ще има представители на общината, на българските държавни железници и евентуално на други колективни и еднолични участници в предприятието. Трябва да има съответен проверителен съвет, който, както се предвижда, се назначава от Министерството на финансите и по този начин се обезпечават един достатъчен държавен контрол върху дейността на тия предприятия и използване на средствата им.

Най-сетне предвижда се и съответно разпределение на печалбата, което разпределение, като предвижда даване допълнителни възнаграждения на работещите в тези предприятия, като създава резервни фондове, оставя и една част, а то голяма — 50% от чистата печалба за разпределение между участниците, съразмерно вносите на тях капитал.

В специален раздел на законопроекта се предвижда някои постановления относно топлоелектрическото предприятие в София. То заслужава особено внимание, затова защото там имаме по голям кръг заинтересувани и особено пък участието на българските дър-

жавни железници, като цяло предприятие в топлоелектрическото сдружение в София. Там се предвижда и размерът на участието на отделните участници — Столичната община, българските държавни железници и Дирекцията на електрификацията с еднаквата сума от 700 милиона лева.

Несъмнено е, че с представения законопроект се създава една обстановка, благоприятстваща всеобщо електрификацията на нашата страна и рационализацията на нашето топлинно дело. Няма никакво основание да се бави повече разрешението на този въпрос, и аз моля, законопроектът да бъде гласуван на първо четене от Великото народно събрание. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Атанас Драгиев: Пристъпваме към гласуване на законопроекта.

Моля ония г-да народни представители, които приемат по принцип законопроекта за смесени стопански предприятия (дружества) за топлоелектрическо снабдяване (ТЕС), да вдигнат ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Минаваме към следната точка от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за изкупуване на металодобивната фабрика Макс Дамбориц при с. Курило, Софийско

Моля секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Тодор Тихолов (с): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за изкупуване на металодобивната фабрика Макс Дамбориц при с. Курило, Софийско

Г-да народни представители! През 1940 г. със съдействието на държавата, указано под форма на кредитиране, е създадено индустриално предприятие на жителя от гр. София, Макс Дамбориц.

Предприятието е започнало да произвежда през 1941 г. главно рафинирано олово на блокове и е имало за второстепенни производства добиването на бронз, стеритиен метал, буквен метал, месинг и оловни окиси.

От началото на 1941 г. до м. април т. г. предприятието е произвело:

Производство през години	Мярка	Вид на производството				Всичко
		олово на блокове	бронз и месинг	стеритиен, ливотипен и буквен метал	оловни окиси	
1941	т.	252	29	17	—	298
1942	„	504	18	48	—	570
1943	„	536	6.5	19	—	561.5
1944	„	704	—	8	—	712
1945	„	1102	—	16	22	1140
1946	„	623	—	59	6	693
1947 са тримес.	„	60	—	18	—	78
Всичко	„	3786	53.5	185	28	4053.5

За същото предприятие е планирано да произведе през 1947 г. 1800 тона олово на блокове за нуждите на страната и за износ. За това производство ще е необходимо да се осигури най-малко 300 тона месечно оловен концентрат, който се притежава изключително от минното д-во „Пирин“, което е в собственост и владение на управлението на имуществата на СССР в България.

За изпълнението на този производствен план е предвидено също така разширението на предприятието и снабдяването му с нови инсталации, за доставката и монтажването за които е необходим нов кредит от около 15 милиона лева, независимо от кредитите, които са давани на същото предприятие досега, под гаранцията на държавата.

Особено належаща е доставката на инсталация за отделяне на среброто при добиването на оловото.

Съгласно баланса, съставен от предприятието към 31. XII. 1946 г., финансовото състояние се изразява в следното:

1. Собствен капитал 8.264.000 лв.
2. Фондове 2.398.000 лв.
3. Кредит под гаранция на държавата от Банка „Български кредит“ 13.567.000 лв.
4. Кредит от Министерството на благоустройството 4.000.000 лв.
5. Други частни кредити 11.446.000 лв.

Едно съпоставяне на възложените от държавата средства (чрез Банка „Български кредит“ и Министерството на о. с. п. б. (към вложението от частни лица средства) показва, че държавата участва към 31. XII. 1946 г. в финансирането на фирмата с 17.567.000 лв. или 51.5% срещу 16.574.000 лв. на частните кредитори и собственици, или 48.5%, като размерът на последния възлиза само на 14.8%.

От друга страна наложителното разширяване на това предприятие, което е единствено в държавата за добиване олово и което следва да бъде развито като начало на създаване на тежка индустрия в България, за което ще бъдат необходими по-големи кредити, най-целесъобразно би било, същото предприятие да се изкупи пълно от българската държава, чрез Министерството на индустрията и занаятите, по оценка, определена от комисия, назначена от министъра на финансите, която оценка ще подлежи на утвърждение от същия, за да може като държавно предприятие да бъде развито до степен, задоволяваща стопанските нужди.

Изплащането на предприятието ще се извърши от бюджета на Министерството на индустрията и занаятите, в които трябва да бъде предвиден необходимият за целта кредит.

Като ви излагам горното, моля ви, г-да народни представители, да обсъдите и гласувате приложения към настоящите мотиви законопроект.

Гр. София, юни 1947 г.

Министър, председател на Върховния стопански съвет,
генерал-лейтенант: Д. Терпешев

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изкупуване на металодобивната фабрика Макс Дамбориц при с. Курило, Софийско

Чл. 1. Българската държава, чрез Министерството на индустрията и занаятите, изкупува принудително металодобивната фабрика на Макс Дамбориц при с. Курило, Софийско, с всичките имуществени: сгради, машини, съоръжения, производствени материали, произведения, жилищни сгради и др.

Чл. 2. Оценката на изкупената, съгласно чл. 1 от този закон, металодобивната фабрика и имуществата към нея се определят от комисия, назначена от министъра на финансите. Комисията е длъжна да изготви тази оценка в 10-дневен срок от влизането на настоящия закон в сила, която оценка се утвърждава от министъра на финансите. След утвърждаване на оценката, държавата, чрез Министерството на индустрията, влиза във владение и собственост на фабриката и имуществата към нея.

Чл. 3. Изплащането на фабриката и имуществата става както следва: 1.000.000 лв. от определената покупна стойност се заплаща в пари, а за остатъка държавата издава на собственика безименни съкровищни свидетелства, носещи 3% годишна лихва, начиная от деня, на който е утвърдена оценката. Съкровищните свидетелства са платими с равни годишни рати, в течение на 15 години, начиная от 1 март 1948 г. Държавата има право на предплащане.

Съкровищните свидетелства служат за всички цели, за които служат и облигациите от заема на свободата.

Чл. 4. Настоящият закон влиза в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“.

Председателстващ Атанас Драгиев: Пристъпваме към гласуване на законопроекта. Моля ония г-да народни представители, които приемат по принцип законопроекта за изкупуване на металодобивната фабрика Макс Дамбориц при с. Курило, Софийско, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събрането приема.

Минаваме към следната точка от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за изравнителния фонд на цените.

Моля секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Тодор Тихолов (с): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за Изравнителния фонд на цените

Г-да народни представители! Със специален закон от 22 март 1947 г. бе учредена Главна дирекция на цените при Върховния стопански съвет. В тази дирекция се съсредоточи единното ръководство и провеждане на ценовата политика на правителството по отношение на всички стоки, печалби и възнаграждения, включително и стоките, предмет на нашата вносна и износна търговия.

За улеснение на нашата външна търговия и изравняване цените на стоките на вътрешния ни пазар съществува Изравнителен фонд на цените. Последният датира от 7 юни 1941 г. Неговите разпоредби са засягали предимно дейността на Дирекцията на външната търговия.

Вследствие на засиленото планоно ръководство на нашето стопанство се налага и разширяване на Изравнителния фонд на цените, като се създаде възможност за обхващане в неговия обхват не само на вносните и износните стоки, но и на по-важните стоки от местен произход, предмет на вътрешния ни стокообмен, съобразно задачите на ценовата политика.

Предлаганият законопроект за Изравнителния фонд на цените съдържа разпоредби, позволяващи едно по-планомерно провеждане на ценовата политика на правителството и насърчение на външната ни търговия, чрез преодоляване на някои пречки, произлизащи от нееднаквото ниво на цените на стоките, предмет на вътрешния и външния ни стокообмен, разликите в комбинаните курсове и др. Същевременно се установява и по-еластична процедура при оперирането с Изравнителния фонд на цените, позволяваща по-експедитивно разрешаване на свързаните въпроси с цените.

В предлагания законопроект се предвижда създаването на по-стегнат апарат на Изравнителния фонд на цените, както и по-енергични мерки за нарушителите на разпоредбите във връзка с неговото приложение.

Като ви излагам горното, моля, г-да народни представители, да разгледате и гласувате тук приложения законопроект за Изравнителния фонд на цените, с който се създава още една важна предпоставка за по-резултатното осъществяване на плановата стопанска политика на правителството.

Министър, председател на Върховния стопански съвет,

генерал-лейтенант: Д. Терпешев

ЗАКОНОПРОЕКТ

за Изравнителния фонд на цените

Чл. 1. При Главната дирекция на цените се учредява фонд под наименованието „Изравнителен фонд на цените“. Фондът се управлява от председателя на Върховния стопански съвет.

Чл. 2. Изравнителният фонд на цените има за цел:

а) да служи за изравняване цените на стоките, предмет на вътрешната и външната търговия;

б) да служи за поддържане нивото на цените, съобразно провежданата ценова политика.

Чл. 3. При Изравнителния фонд се открива специална сметка на дирекцията на външната търговия за регулиране на цените в лева на вносните и износните стоки и насърчение на вноса и износа към отделните страни, като за всяка страна се открива отделна подсметка.

Загубата на Българската народна банка от продажби и покупки на валута по клирингови сметки, поради промени на курсовете и премините във връзка с вноса и износа, се покрива от Изравнителния фонд на цените по решение на Министерския съвет, взето по доклад на председателя на Върховния стопански съвет.

Чл. 4. Приходите на фонда се събират от следните източници:

а) от разлика между по-раншната и новоопределената по-висока цена на заварени количества стоки;

б) от разлика между определената цена на вносител или производител и определената по-висока продажна цена за внесените или произведени в страната стоки;

в) от разликата между определената вътрешна цена и определената по-висока продажна цена за външния пазар на стоките, които се изнасят от страната;

г) от стойността на стоки и суми, конфискувани по наредбата-закон за снабдяване и цените.

Забележка. Конфискуваните стоки се продават по нормирани цени на Държавното търговско предприятие „Народен магазин“ или други търговски предприятия;

д) от глоби по нарушение на този закон или на издадените въз основа на него наредби или заповеди;

е) от лихви на несвоевременно внесените суми в фонда;

ж) от лихви на фондовия капитал;

з) от случайни приходи, дарения и други;

и) от такси върху стойността на внесени луксозни стоки и

к) от разликата в цената на определените по-ниски цени на стоки, за които се определят индивидуални цени за отделните предприятия, а общи цени за пазара.

Министерският съвет, по предложение на председателя на Върховния стопански съвет, със съгласието на министъра на финансите, може да засили приходите на фонда и с други приходни източници.

Чл. 5. Средствата на фонда се употребяват:

а) за плащане разликата между по-раншната и новоопределената по-ниска цена на заварените количества стоки;

б) за плащане разликата между цената на вносител или производител и определената по-ниска продажна цена за внесени или произведени в страната стоки;

в) за плащане разликата между определената вътрешна цена и определената по-ниска цена за външния пазар на стоките, които се изнасят от страната;

г) за плащане на разликата от определените по-високи цени на стоки, за които се определят индивидуални цени за отделните предприятия, а общи цени за пазара.

Чл. 6. Разликите в цените, които следва да се внасят или плащат от фонда, се установяват при определяне на съответната цена.

Нареждането за внасянето на сумите в фонда и за изплащане на суми от фонда се дава от председателя на Върховния стопански съвет.

Забележка. По предложение на председателя на Върховния стопански съвет, одобрено от Министерския съвет, капиталът, с който държавата участва в създадени от нея държавни или смесени търговски предприятия, може да се вземе от Изравнителния фонд на цените.

Чл. 7. Определените от Главната дирекция на цените изравнителни вноски не подлежат на обжалване.

Сроковете за внасянето на изравнителни вноски се определят от Главната дирекция на цените.

Чл. 8. Средствата на Изравнителния фонд на цените се внасят в Б. з. к. банка по текуща лихвена сметка или по пощенска чекова сметка.

Оползотворяването на наличните средства на фонда става по начин, определен от Министерския съвет, по доклад на председателя на Върховния стопански съвет и министъра на финансите.

Чл. 9. Неправилно внесените суми в приход на Изравнителния фонд на цените за сметка на отделните лица, фирми и предприятия се връщат безлихвено, ако бъдат поискани в едногодишен срок, считан от датата на внасянето на сумите.

Чл. 10. Правото за получаване суми от Изравнителния фонд на цените, съгласно чл. 5 от настоящия закон, се потасява, ако сумите не бъдат поискани в едногодишен срок от придобиването на това право.

Чл. 11. Годишният отчет на фонда се изработва най-късно до края на месец март на следващата година и се изпраща на Софийската областна сметна палата за проверка.

Проверените приходни и разходни документи се щемпелуват и се съхраняват в Изравнителния фонд на цените.

Чл. 12. Който не внесе на определените срокове в Изравнителния фонд сумите, дължащи се от изравнителни вноски, се наказва с глоба, равна на двойния размер на невнесената сума, като до внасянето ѝ се събира и по 1% лихва месечно, за което нарушение се издава наказателно постановление.

Глобите по влезлите в законна сила наказателни постановления, включително и невнесените суми, се събират от търговските бирни по реда на закона за събиране на преките данъци и се внасят в приход на фонда.

Чл. 13. Наказателните постановления за нарушение на този закон се издават от Главната дирекция на цените и не подлежат на обжалване.

Чл. 14. Дължимите суми на Изравнителния фонд до влизането на този закон в сила могат да бъдат внесени в срок от един месец без лицата, дружествата или сдруженията, които дължат такива суми, да носят отговорностите по чл. 12 от настоящия закон.

Наказателните постановления, издадени до влизане в сила на този закон, не се отменят.

Чл. 15. Настоящият закон отменява закона за учредяване Изравнителния фонд на цените от 7 юни 1941 г., закона за изменение и допълнение на същия от 16 юли 1942 г., всички закони и постановления на Министерския съвет и други разпоредения, доколкото му противоречат, като всички активни и пасиви на съществуващия Изравнителен фонд на цените се прехвърлят към Изравнителния фонд на цените при Главната дирекция на цените.

Председателствуваш Атанас Драгиев: По законопроекта има думата народният представител Кирил Лазаров.

Кирил Лазаров (к): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-жи и г-да народни представители! Пред нас е сложен на разглеждане законопроектът за изравнителния фонд на цените.

Приемането на този закон от Великото народно събрание ще има голямо значение за по-нататъшното развитие на нашето народно стопанство. С този законопроект се отразяват редица нови моменти в хода на нашата външна и вътрешна търговия. Още с приемането на закона за създаване Главна дирекция на цените при Върховния стопански съвет се внесе един нов, по-подчертан отечественофронтски дух в нашата ценова политика. Децентрализацията в ценообразуването и регулирането на цените мина в един център — Главната дирекция на цените. Превръщането на двегодишния държавен народностопански план в закон извика за всички необходимостта и за една по-еластична ценова политика у нас. Плановото начало започна да обхваща не само части от сферата на производството, но неговото приложение започна да се разширява все повече и повече и в областта на стокообмена — външен и вътрешен. Ако досега изравнителният фонд на цените се касаше за стоките на външната търговия, сега по разглеждания законопроект той обхваща и по-важните стоки от местен произход, предмет на вътрешната търговия. Това е нов важен момент в новия законопроект. Това говори за следващото на един нов, принципиално различен от досегашния път в областта на стокообращението.

Фашистките режими създадоха изравнителния фонд през юни 1941 г., т. е. 3 месеца след приключването на България към колесницата на хитлеристка Германия. Това обстоятелство иде най-ясно да ни покаже, защо бе създаден тогава изравнителният фонд и защо той обслужваше само външната търговия. Фашистките режими създадоха изравнителния фонд на цените само с една единствена цел — да улеснят външната търговия с хитлеристка Германия. Както е известно, хитлеристка Германия загуби до 90% външната търговия на България. Политиката на изравнителния фонд на цените се насочваше към улесняване и защита интересите на вносителите и износители, към поощряване експортфорските и импортни фирми, които никнеха като гъби през периода на втората световна война.

Около 30 дружества и 2500 фирми бяха създадени от германците и заедно с тях ограбиха жестоко българския народ в течение на ред години, подпомагани най-устрдно от изравнителния фонд на цените. Изравнителният фонд на цените спомогна да се създаде грабителският съюз между германските капиталисти и българската фашистка агентура. Хитлеристка Германия ограби българския народ с една сума над 70 милиарда лева. Не по-малко се нагребиха българските агенти на германците. По закона за конфискация имотите на незаконно заобогателите се осъдени вече над 400 експортъри и спекуланти, които са ограбили нашия народ с една сума над два и половина милиарда довоенни лева, или днешни 15 милиарда лева. Предстои отсъждането и връщането на останалото зграбено народно имущество, което надминава неколкостотин пъти тая цифра.

Нашата народна власт тури край на това проклето черно минало и в областта на външната търговия. При фашисткия режим имаше три печалби на вносните стоки — едната на вносителя, другата на търговеца на едро и третата на продавача на дребно. Сега има само една печалба за вносителя и една печалба за продавача на дребно. Изпълнява се правителствената декларация, в която четем: „В областта на вътрешната търговия правителството ще продължи усилията за рационализирането на посредническия апарат, като си поставя за задача на първо място да премахне напълно социално вредното и народостопански неоправданото посредничество, особено в областта на търговията на едро... За всеобщото разширение на външната търговия правителството ще продължи усилията за изграждане на здрав външно-търговски апарат чрез участието на държавните предприятия, кооперативните организации и други обществени предприятия, наред със солидните и заслужаващи доверие частни търговски предприятия“.

В страната пък се разширява мрежата на „народните магазини“. С въвеждането на спиритния монопол и закона за намаляване на кръчмите и откриване на общински питейни заведения се нанася нов удар върху цяла група народни грабители. Правителството на народната власт води една правилна ценова политика. Тая политика цели да снижава цените на индустриалните стоки и занаятчийски услуги, от една страна, и, от друга, да задържа ръста в цените на земеделските стоки. В изпълнение на тая политика миналата година бяха намалени цените от 10 — 40% на 21 вида индустриални стоки, а бяха увеличени от 20 — 100% цените на някои земеделски произведения, за да се ликвидира несъответствието между първите и вторите, за да изчезнат ножните на цените във вреда на селскостопанските стоки, а също така да се разшири септбата на масло-

дайните култури, произведенията от които се употребяват като суровини за нашата индустрия. Преди няколко дни правителството също така намали цените от 10 — 30% на редица индустриални стоки, като например цевата на сода каустик бе намалена от 100 лв. на 80 лв., на синия камък — от 100 лв. на 70 лв., на греза — от 200 лв. на 110 лв., на каменните въглища за българските държавни железници — с 10%, навлото по българските държавни железници — с 10%, автомобилният транспорт — с 20%, на алуминиевите съдове — с 38%, на креватите — с 15%, на лопатите — с 15%, на памучни трикотаж — с 12%, на лекарските хонорари — с 30%, на гвоздеите — със 7% и на цяла редица още стоки и услуги.

Изравнителният фонд има за задача да улеснява правителството в провеждането на тая правилна ценова политика. В законопроекта е казано, че целта на изравнителния фонд е „да служи за изравняване на цените на стоките, предмет на вътрешната и външната търговия, да служи за поддържане нивото на цените, съобразно провежданата ценова политика.“ А както ние знаем, провежданата ценова политика сега е действително една народна ценова политика. На нея сега служи изравнителният фонд на цените.

Известно е, че във всяка страна има три вида предприятия — едни с висша техника, други със средна, а трети с низша. Известно е също така, че стоките в първите предприятия са най-ефективни, защото вложеният труд на единица произведен предмет е най-малко количество и защото трудът е, който създава стойността на дадения предмет. Стоките в средните предприятия поглъщат повече човешки труд и затова са по-скъпи от стоките, произведени в първите предприятия, а стоките в третите предприятия, с низша техника, поглъщат още повече труд и затова те са най-скъпи. Обиче в страната не може за едно и също качество стоки да има три цени. Има всякога една средна цена. Изравнителният фонд именно ще послужи за изравняване на цените на различните стоки. Така например цените в модерното предприятие „Гранитонд“ струва 4 лв. килограмът а в „Лев“ — 6 лв. Ако се оставят на стихията, „Лев“ ще загине при условие, че „Гранитонд“ задоволи пазара. У нас се стигна до планово и затова Главната дирекция на цените дава една цена — 4 лв. За цялата страна разликата до 6 лв. се урегулира от изравнителния фонд.

Същото е с текстилните предприятия. Там имаме предприятия с 10 стана, с 50 и 600 стана. Ако ги оставим да се развиват по силата на стихийните закони, на анархистичното производство, големите предприятия ще изядат малките, последните ще флират. Изравнителният фонд, който е подчинен на стопанския план, дава една средна цена и всички предприятия продължават своето съществуване.

Същото нещо става и със стоките на външната търговия. Така например ние купихме сода каустик по 160 лв. килограмът, а я продадохме по 80 лв. Фондът внесе разликата от 80 лв. Спиритът ни струва 800 лв., а го продаваме 500 лв. килограмът в чужбина, защото цената на международния пазар е такава, по-скъпо никой не купува. През купуваме в страната по 12.000 лв., а го продаваме по 6.000 лв. — наполовина, защото трябва нещо да изнесем, за да купим ония стоки, които са крайно нужни за нашето стопанство. По този начин Главната дирекция на цените с изравнителния фонд на цените изравнява и поддържа цените, съобразно вътрешния индекс на стоките и съобразно цените на износните стоки. Например алуминият на международния пазар е много скъп. Ако съдове от същия се направят, ще са недостъпни за населението. Фондът уравнива и, вместо по 600 лв., го продава по 400 лв. — разликата внася.

Изравнителният фонд на цените е също така, който ще улесни продажбата на нашите тютюни на международния пазар, където не се очертава много благоприятна перспектива, без да се допусне да бъдат материално ошетените стотиците хиляди наши тютюнопроизводителни стопанства.

Освен това изравнителният фонд на цените ни позволява да търгуваме не само със страните, където няма планово стопанство, но и с тия, където има. Той съдейства за по-бързото осъществяване на клиринговите сделки. Той ни дава възможност да оперираме и да отстраняваме по-лесно трудностите, които произлизат от разликите в курсовете на валутата на различните страни. Поневе няма нито една страна със стабилна валута, в редица страни бушува инфлация, за да се поддържат все пак търговски връзки, законопроектът предвижда да се води сметка отделно за всяка държава. Това е един нов момент в законопроекта, който ще има важно значение. Освен всичко това Главната дирекция на цените има пълна възможност да проведе с изравнителния фонд една социална функция. Тя може да увеличи цените на някои луксозни стоки, а в замяна на това да намали цените на стоки от първа необходимост, които се употребяват от широките народни маси.

Изравнителният фонд на цените може в бъдеще да изиграе една още по-значителна роля в нашето народно стопанство. По пътя на регулиране на цените в бъдеще могат да се натрупат значителни средства в фонда, които могат най-рационално да се използват от нашата народна власт при изграждането на нашата Народна република България. Даже сега, при преживяваните тежки моменти, изравнителният фонд на цените може да отдели за предприятието „Народен магазин“ един оборотен капитал от 500.000.000 лв., а също аванс от 15.000.000 лв. оборотен капитал на новото предприятие „Метал-импорт“. Всичко това показва, че пред изравнителния фонд на цените се откриват широки перспективи. Неговата роля ще расте от ден на ден паралелно с укрепването на плановото начало у нас.

Пита се: може ли фондът да изпълни възложените му задачи, разполага ли с нужните приходи за това? Отговорът на тоя въпрос може да бъде само положителен. Неговите приходи са определени в закона. Те са напълно реални. Така например от разликата в цените са събрани над 2 милиарда лева; от глоби са постъпили през 1946 г. около 40 милиона лева; от конфискация — над 21 милиона лева; от лихви — над 26 милиона лева и т. н. Разходите ва

фонда отиват за балансиране на цените. За тази цел са изплатени не по-малко от 2 милиарда лева. От този фонд миналата година за спасението на добитъка от измиране, поради сушата през 1946 г., се платиха и продължават да се плащат за сено и слама десетки милиона лева. Няма съмнение, че през 1947 г. ролята на Главната дирекция на цените и отгук на уравнилния фонд на цените ще се увеличи още повече, защото международното положение на нашата страна се укрепва все повече и повече след ратификацията на мир от Съединените американски щати. Търговските връзки на нашата страна се разширяват и задълбочават с всеки изминал ден. На първо място в това отношение стои нашият двоен освободител великият Съветски съюз и другите славянски страни, а също и демократическите народи. От друга страна успешното изпълнение на двегодишния държавен народостопански план ще увеличи количеството на стоките, както предметите на вътрешната търговия, така и тия на външната — тютюновите и тия на експортната индустрия. Това ще укрепи още повече позициите на уравнилния фонд.

Успешното изпълнение на стопанския план ще донесе още по-голямо укрепване на нашия лев и нашата валута. Това е гаранцията, че ние не ще изпитаме ударите на инфлацията, на каквато бяхме и сме свидетели в някои други страни — чужди на плановото стопанство.

Законът за уравнилния фонд на цените ще бъде нов удар върху опозиционния щаб у нас, който иска връщането на черното минало в нашата страна. Опозиционните лидери се обявиха против народостопанския план, те са против правилната ценова политика на народното правителство. Това, което те искат, увеличение на цените и свободна търговия, е в интереса на една малка група едри капиталистически хищници, най-злите реакционери у нас. Опозиционните лидери следват такава ценова политика, която ще доведе неизбежно до пълното обезценяване на нашия лев. Така политиката е в интереса на хищническия и спекулативен капитал, но тя е против интересите на широките народни маси. Само ценова политика на Отечествения фронт и неговото правителство, ваче, на което стои мъдрият народен учител и вожд Георги Димитров, носи укрепване на народната власт у нас, носи щастие и благоденствие на нашия народ. Законът за уравнилния фонд на цените служи на тази правилна политика.

Ето защо парламентарната група на Българската работническа партия — комунисти ще го гласува единодушно по принцип. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателствуващ Атанас Драгиев: Пристъпваме към гласуване на законопроекта. Ония г-да народни представители, които приемат по принцип законопроекта за изравнилния фонд на цените, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър Добри Терпешев: Моля, законопроекта да се приеме, по спешност, и на второ четене.

Председателствуващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с предложението на г-на министър, законопроекта да се приеме, по спешност, и на второ четене, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да докладва законопроекта.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете)

„ЗАКОН“

за изравнилния фонд на цените.

Председателствуващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с така прочетеното от докладчика заглавие на законопроекта, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете чл. 1)

Председателствуващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с така прочетен чл. 1 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете чл. 2)

Председателствуващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с така прочетен чл. 2 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете чл. 3)

Председателствуващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с така прочетен чл. 3 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете чл. 4)

Председателствуващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с така прочетен чл. 4 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете чл. 5)

Председателствуващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с така прочетен чл. 5 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете чл. 6)

Председателствуващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с така прочетен чл. 6 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете чл. 7)

Председателствуващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с така прочетен чл. 7 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете чл. 8)

Председателствуващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с така прочетен чл. 8 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете чл. 9)

Председателствуващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с така прочетен чл. 9 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете чл. 10)

Председателствуващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с така прочетен чл. 10 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете чл. 11)

Председателствуващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с така прочетен чл. 11 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете чл. 12)

Председателствуващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с така прочетен чл. 12 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете чл. 13)

Председателствуващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с така прочетен чл. 13 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете чл. 14)

Председателствуващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с така прочетен чл. 14 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете чл. 15)

Председателствуващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с така прочетен чл. 15 от законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към точка 9 от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за извършване строежа по ремонта и преустройството на сградата на българската легация в Париж. Моля секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете)

„МОТИВИ“

към законопроекта за извършване строежа по ремонта и преустройството на сградата на българската легация в Париж (Франция)

Г-да народни представители! През 1946 г. от страна на Министерството на външните работи се направиха постъпки за започване на строителните работи по ремонта и преустройството на сградата на българската легация в Париж, по повод на които с 4-то постановление на Министерския съвет от 14 май 1946 г., протокол № 66, се разреши на българската легация в Париж да извърши по доброволно съгласие всички строителни работи, необходими за строежа на сградата на основание чл. 167, буква „м“, и чл. 169 от закона за бюджета, отчетността и предприятията.

На 3 юли 1946 г. с заповед № 303 на министъра на външните работи и изповеданията се назначи комисия от персонала на легацията и с участието на частнопрактикуващ архитект И. Йорданов с задача да отдаде по доброволно спазаряване строежа на сградата на легацията в Париж, спазвайки закона за б. о. п.

Тази комисия, която според мен е неправилно съставена, без участието на технически лица от страна на държавата, провежда спазаряване на базата на закона за б. о. п. и не получава никакъв резултат, тъй като се натъква на непреодолими пречки, изникнали вследствие различията на строежа в Франция и изискванията на закона за б. о. п.

* 3-и текста на членовете виж първото четене на законопроекта на стр. 234.

В протокол № 4 на въпросната комисия са изтъкнати явилите се пречки и се изказва мнение, че строежът би могъл да се осъществи, само ако се процедира без спазване на закона за б. о. п.

От проученията на плана за възстановяването на въпросната сграда и обясненията на арх. Йорданов, дадени ми устно и в доклада на същия от 11 януари 1947 г., идвам до заключение, че действително, изпълнението на строежа в Париж не може да се подчини в никакъв случай на закона за б. о. п., тъй като той е в противоречие на французките начини за изпълнение на строежите и особено следвоенни условия в Франция по отношение доставка и цени на строителни материали, работна ръка, плащания и др. и за да може да се проведе успешно бързо строежът на легационната сграда, последният следва да се съобрази с местните условия, а не с закона за б. о. п., който няма никакво приложение в Франция и само ще забавя и отгичава работите с нескончаеми спорове и тълкувания.

Да се приложи за случая чл. 120-а от закона за б. о. п. е също неуместно, тъй като комисията, предвидена по същия член, е много тежка, мъчноподвижна и все пак следва да работи в рамките на закона за б. о. п., макар и опростен.

Като най-подходящ начин за изпълнение на строежа намирам този без спазване на закона за б. о. п., като отдаването стане от комисия, излъчена от персонала на легацията в Париж и представител на Министерството на о. с. п. б. техническо лице, която комисия да се съобрази с местните условия и процедира по начин най-износен за държавата.

Оформяването на този начин за провеждане на строежа може да стане със специален закон, какъвто в проект представям на Вашето внимание с молба да го гласувате и приемете.

Гр. София, юни 1947 г.

Министър: Г. Драгиев

ЗАКОНОПРОЕКТ

за извършване строежа по ремонта и преустройството на сградата на българската легация в Париж (Франция)

Член единствен. Възлага се на Министерството на о. с. п. и благоустройството да извърши строежа по ремонта и устройството на сградата на българската легация в Париж (Франция), без спазване на постановленията на закона за бюджета, отчетността и предприятията.

За целта министърът на о. с. п. и благоустройството да назначи специална комисия, съставена от едно техническо лице от Министерството на благоустройството и членове от персонала на българската легация в Париж, между които един финансов представител, която комисия да отдаде чрез спазаряване с френски строителни фирми извършването на строежа с оглед на местните условия и законоположения, отнасящи се до строежите, и най-износния начин за държавното съкровище.

Председателстващ Атанас Драгиев: По законопроекта няма баписани оратори. Пристъпваме към гласуването на законопроекта.

Ония г-да народни представители, които приемат по принцип законопроекта за извършване строежа по ремонта и преустройството на сградата на българската легация в Париж (Франция), моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър Добри Терпешев: Моля, законопроектът да се приеме, по спешност, и на второ четене.

Председателстващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с предложението на г-на министър, законопроекта да се приеме, по спешност, и на второ четене, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете)

„ЗАКОН“

за извършване строежа по ремонта и преустройството на сградата на българската легация в Париж (Франция).

Председателстващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с заглавието на законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Първа Димитрова (к): (Чете член единствен)

Председателстващ Атанас Драгиев: Ония г-да народни представители, които са съгласни с член единствен на законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме към последната точка, десета, от дневния ред.

Първо четене на проекта за конституция на Народната република България — продължение на разискванията.

Има думата народният представител г-н Владимир Димчев.

За текста на член единствен вид първо четене на законопроекта по-горе.

Владимир Димчев (к): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания) Г-жи и г-да народни представители! Вземам думата от името на парламентарната група на Работническата партия — комуниста, за да се изкажа само по глава четвърта на проекто-конституцията, а именно върху „Основни права и задължения на гражданите“. Този въпрос беше засегнат в речите на почти всички, които се изказаха досега и особено в речите на изказалите се от опозицията. Това ни дава основание, при второто и третото четене на проекта и в конституционната комисия да се постарам и дадем най-демократичните и най-обществено-полезните формули, касателно основните права на гражданите.

Нека за изяснение на самата истина, която се знае много добре от всички народни представители, включително и от Никола Петков, да подчертая, че ние разглеждаме не проект на конституция на нашето правителство, както твърдеше Никола Петков, а проект на избраната от Великото народно събрание комисия от 55 члена, в която бяха представени всички партии, представени в Народното събрание, включително и тези от опозицията, чийто шеф е Никола Петков. И ако Никола Петков отбегна истината по този въпрос, той го направи съвършено съзнателно, ръководим от грубо партийни съображения. Проектът не можеше да излиза от правителството. Проектът е дело на самото Велико народно събрание, което избра своя конституционна комисия.

Втора забележка, която следва да направя и като секретар на конституционната комисия е, че още с конституирането си конституционната комисия, разделяйки се на четири секции, излъчи своето бюро, което с решение от 23 декември 1946 г. отправи писма до ръководствата на всички масови организации и техните подразделения в страната — това се предаде чрез всички вестници и чрез радиото — като ги канеше да изложат писмено своите предложения, ако имат такива, по нашия проект, да изпратят свои представители в заседанията на комисията, ако това намират за належащо, по важните въпроси на конституцията; канеше и всички отделни граждани да кажат думата си по конституцията.

На всички членове на комисията, както и на нашата опозиция, е известно, колко много писмени предложения постъпиха в комисията и че те биваха поднасяни на вниманието на секциите. Комисията не се скри от погледа и от критиката на обществото. Напротив, конституционната комисия не само желаше обществената критика, но дори я предизвикваше. А и Отечественният фронт с многото публични събрания, които устрои по разглеждането на проекта на конституцията, поиска да чуе мнението на народните маси. Народът каза думата си ясно и повелително, че е за нова републиканска конституция и за такава, каквато конституционната комисия ви предлага на обсъждане и одобрение. С този начин на процедиране Отечественният фронт прояви на дело, а не на думи само, своята крайна демократичност.

А как процедираха господата от любезната наша опозиция? Първо, те вземаха участие, и много дейно участие, в разискванията в четирите секции на конституционната комисия. В секциите на дълго и широко се изказваха по всички текстове, и то по няколко пъти по всеки текст. Вземаха участие и в пленума на комисията, но там вече, при второто и при последното заседание, останаха в позата на наблюдатели. А сега при разискванията в пленума на Великото народно събрание по изнесения проект излязоха да четат свой проект, за който се хвалят, че го имали отдавна и че някой не успял да го узнае предварително; криеха го грижливо толкова дълго време — сякаш някой да не надникне в техните скринини; криеха го и от народните маси, и сега на 29 май 1947 г. за пръв път го изложиха чрез устата на своя шеф. И какво излезе? — Замъчила се планината, та родила мишка!

Какво представлява този темен проект за конституция? Е ли той нещо по-съвършено, по-демократично от този, който комисията ви предлага? Нищо подобно. Въпреки че в своя проект те са заимствували много от текстовете, легнали в проекта на Народния комитет на Отечественния фронт, и в този, който разглеждаме, оставили са обаче много, и то съществени текстове от търновската конституция, а макар че уж възприемат върховенството на народа, постарали са се да ограничат фактически народните права и народната власт.

Техният проект очертава за сетен път, че под демократичната мантия, с която се мъчат да облечат своя проект, лъха физиономията на консерватора не, а на реакционера, че хората от опозицията нищо ново не са научили, че не са могли и досега да проумят смисъла на всичко това, което стана в нашия обществен, политически и стопански живот с победата на народа от 9 септември 1944 г. и че новото съдържание на нашия целокупен живот вече не може да се вмести в старите рамки на търновската конституция.

Какво фактически покат те от победения народ? Да се откаже той от своите героични и исторически постижения от 9 септември 1944 г. насам със създаването на своята народна власт и да си постави сам намордник, какъвто влачеше до 9 септември 1944 г. да си навлече хомота на безправие, на експлоатацията и на черната тирания?

Ясно е, че на това народът не ще бъде съгласен. И затова аз бях съвършено прав, когато казах при завършването на речта на Никола Петков, че ако бяха излезли пред изборите с този проект, нямаше да съберат и 200.000 избиратели. Нашият народ, който има голямо политическо възпитание и силно прозрение, с мисълта си и с интуицията си би веднага схванал, че в лицето на опозицията има един свой враг, който го води по опасните пътеки на слъване властта на реакционните, консервативните и фашистки елементи. Особено ясно би ги разбрала нашата героична и трудолюбива младеж, чийто права те предлагат да бъдат ограничени.

За удобство в своята реч ще следвам проекта текст по текст, като ще се спра повече на онези текстове, които по своята важност заслужават едно по-подробно обсъждане.

Чл. 62. С него се прокарва началото на равенството пред законите на страната ни на всички граждани без разлика на народност, вяра, произход. — „Всички граждани на Народната република България са равни пред закона“ гласи първото предложение на алинея първа на този текст. Това начало беше прокарано и в търновската ни конституция — членове 57 и 58 от нея. Но в различие от старото положение, това право, както ще видим по-долу, не ще бъде само написано на книга, чисто формално красиво начало, но ще бъде едно действително проведено в живота начало. Но това начало на пълното равенство на всички пред закона е развито още повече и с това, че в същата алинея на чл. 62 се казва: „На всеки гражданин на Народната република се предоставя да определи свободно своята народност“. Такъв текст липсваше в старата ни конституция, той и не можеше в духа на старата ни конституция да съществува. Това е израз реален на новия демократичен дух, който господства днес в нашата отечественофронтиска общественост — духът на по-висока, по-пълна и по-дълбока демокрация, която се насажда в нашия живот. С това на старата политика на асимилация инородните малцинства се туря решително кръст. Отечествонофронтиската демокрация, която изграждаме все по-пълно от 9 септември 1944 г. насам, е категорично против всяка политика на асимилация, на незачитане правата на инородните малцинства.

Но за да не остане това начало на пълно равенство на всички граждани, без разлика на вяра и народност, така както беше до 9 септември 1944 г. само на книга, а да бъде проведено фактически несъмнено в живота, в алинея трета на чл. 62 се казва: „Всяка проява на расова, национална или религиозна ненавист се наказва със закон“. В самата конституция се предвижда и санкцията за извършването на това нейно предписание, което означава решението на съставителните начала да стават път от пътя и кръв от кръта на народа ни. Именно с предвиждането на наказателни санкции ще се внесе пълната увереност в средите на всички инородни малцинства, че на въпроса се гледа сериозно и крайно искрено и това също така ще внесе пълното успокоение, че повече занаят не ще могат да стават такива срамни прояви като антиеврейските, антисемитските и пр. гонения. В досегашното наше законодателство съществува само чл. 173, точка втора, от наказателния закон, где е казано: „Наказва се с тъмничен затвор и глоба до 5.000 лв. този, който подбужда към вражда или омраза против вероизповедни общества (братства), народности или отделни разреди от населението, или против правните установления на брака и собствеността.“ Трябва да се надяваме, че и по този въпрос в съгласие със самата конституция и съгласно правителствената декларация, която при съставянето на днешното правителство начело с Георги Димитров ни се прочете, где се казва: „Правителството ще сезира Велико народно събрание с законопроект за привеждане на съществуващото законодателство в съответствие с бъдещата конституция на народната република...“, ще се предвидят по-изчерпателни санкции за предпазване от нарушение предписанието на нашата конституция по този текст.

Бъдеще с оглед на провеждане началото на равнопоставяне и пълното зачитане инородните малцинства е и разпоредбата на чл. 70 от конституцията, в който се казва: „Националните малцинства имат право да се учат на своя майчин език и да развиват националната си култура, като изучаването на българския език е задължително.“ Преди още да бъде поставен на разглеждане въпросът за тази нова конституция, Отечествоният фронт зае на практика отношение на пълно приравняване всички национални малцинства. Известно е на всички, че биде предоставено на еврейското малцинство да издава свои вестници — „Еврейски вестник“ и „Поале Цион“, че на арменците се обезпечи издаването на в. „Ериван“, че за помашкото население се издават специални вестници, които разглеждат въпроси, които интересуват специално помашкото ни население, че и на циганите се даде възможността да имат свой вестник „Романо еси“, че турците имат свой вестник; че и македонците у нас си издават свой вестник.

Ясно е от фактите, че не на дума само, а на дело се изграждат новите отношения на равнопоставяне към малцинствата. Теза от отношения не се накриват с предписанието, шото, като се учат на своя роден език, малцинствата да изучават задължително и българския език като език официален, като език държавен. Това с нищо не ограничава правата на малцинствата, с нищо не накрива техните национални чувства и с нищо не се засягат началата на равнопоставяне, прокарани в конституцията. Важното и съществено е в случая е даването им възможност да се учат на роден език, да развиват своята култура на свой майчин език, да издават свои вестници и книги. Изучаването на българския език като държавен във всички инородни училища е в полза на малкото малцинство, което живее и провежда своята стопанска, обществена и културна дейност в страната ни и при провеждане на тази своя разнородна дейност влиза в общение не само с българския народ, но и с държавата и нейните органи, а същевременно, като се научават и на литературния български език, създава им се възможност да ползват богатствата на нашата обширна литература, каквато никое малцинство със свои средства и сили на свой език не може да си създаде, дори и когато има за това най-голямо желание. Затова е и стремежът у много хора да учат езика на по-културните народи, защото само чрез изучаване чужд културен език се открива възможността да се ползва човек от по-развитата култура на тези народи.

Съществена в този текст е и алинея втора, която гласи: „Не се признават никакви привилегии, основани на народност, вяра или имотно състояние“. През време управлението на Отечествония

фронт, което представлява властта на трудовия градски и селски народ, не могат да се случат събития, каквито познава нашата политическа история, като антигръцкото движение в гр. Пловдив и по други места през 1906 г., като насилствено покръстване на помашкото население през 1912/1913 г., като отнемането правата и имотите на еврейското малцинство, което се проведе с една антидалъзм през фашисткото управление, и най-после като враждебното отношение на властта към помашкото, турското и арменското малцинство до 9 септември 1944 г.

Ако обаче фашистките управления и фашистите изобщо не сполучиха да въвекат в борба против еврейството, както и в борба против другите инородни малцинства, нашия народ, ако народът ни в своето грамадно болшинство и в своите здрави кадри остана настрана от орамните вандалски прояви на нашите фашисти и, нещо повече, ако той остана противник на тези прояви, като гледаше на тях с неодобрение и които той дори осъждаше — това се дължеше на голямата и продължителна просветно-възпитателна работа, която бе вършена и продължаваше да се върши всред народа ни от Работническата партия и от Българския земеделски народен съюз и поради голямото духовно влияние на тези две големи политически организации.

Нисим Исаков (с): И въпреки волята на властта, другарю Димитрове, българският народ помагаше на еврейството, когато то беше в бедствие.

Владимир Димчев (к): При управлението на Отечествония фронт отношенията на властта и на народа ни към инородните са и ще бъдат такива, че всички инородци да чувствуват България като свое мило отечество, като своя скъпа родина и да не се пораждат у тях желанието да напушат нейните предели. (Ръкоплескания от мнозинството) Това, което намира израз в конституцията по този повод, е било досега неуклонното отношение на нашия народ по градове и села, на грамадното негово мнозинство.

Възможни ли са братски и сърдечни отношения между всички народности, които живеят в страната ни? Несъмнено, да. Това е напълно възможно, то се фактически провежда при народно-демократичното управление, каквото е това на Отечествония фронт.

Ярък пример за възможната хармония, за единението и за братските и крайно сърдечните връзки са отношенията на различните народи, които населяват широките предели на Съветска Русия, в които всички народи чувствуват еднакво близко отечеството си — съветската страна, и през време на отечествената война против хитлеристите с еднаква готовност към жертви и с еднакви усилия се поставиха в нейна защита.

Това е толкова повече за отбелязване, защото през царския режим преди Великата Октомврийска революция в 1917 г. всички инородни малцинства таека чувства на враждебност против руската държава. Ярък пример за възможните братски чувства между всички населяващи дадена страна народи са и сърдечните отношения между всички народи от югославските народни републики, съставляващи народната република Югославия.

Тези сърдечни и братски отношения между различните народи, населяващи държавите с народно-демократични управления, са възможни и се изграждат на базата на фактически провежданото равнопоставяне помежду им, преди още това да се е уредило в техните конституции, и именно поради това равнопоставянето ще бъде не само на книга, а действително и напълно проведено в живота.

Това се подсигурира и се вижда и от обстоятелството, че в различните партийни организации на отечественофронтиските партии и в техните централни и местни ръководства, в разните оф комитети, в самото Велико народно събрание, а преди това и в XXVI обикновено Народно събрание инородните малцинства се представяват равноправно и достатъчно.

Още със създаването на Отечествония фронт, той в програмата си, в изработването на която взема дейно и непосредствено участие министър-председателят др. Георги Димитров, като една от много важните и неотложни задачи постави: премахването на всички противоконституционни, противонародни и фашистки закони, изкореняване на фашисткото мракобесие и на расовата ненавист.

И поради обстоятелството, че нашата фашистка власт имаше мракобеснически отношения към инородните малцинства — евреи, турци, помаци, арменци — а Отечествоният фронт се бореше за правата и свободите на българския народ и против преследванията на инородните малцинства, ние видяхме в народосвободителното наше партизанско движение да взема широко участие и представители на тези малцинства, като дадоха и много и скъпи жертви пред олтар на свободата.

Предвиденото в търновската конституция равенство между всички не попречи на старите власти, особено на фашистите, да имат крайно лошо отношение към малцинствата, както и към трудовия български народ. Ние всички знаем на какъв режим бяха подложени инородците до 9 септември 1944 г., как се обираше и грабеше трудът на помашкото, на турското население, как се то третираше. И затова, когато през 1946 г., преди изборите в с. Лъджене, направихме по оф линия конференция с помашкото население, на която бяха представени всички помашки села из Лъдженския район, с 90 мъже и 10 жени делегати, всички делегати сърдечно, непринудено подчертаха задоволството си от отечественофронтиската власт, като заявяваха, че за помашкото население свободата е изгряла на 9 септември 1944 г. (Ръкоплескания от мнозинството)

На 23 януари 1941 г. биде обнародван в „Държавен вестник“ законът за защита на нацията, който фактически обезправяваше напълно еврейския народ у нас, който закон разтървяваше ръцете на нашите реакционери да безчинствуват и ограбват еврейското на-

селение. От този момент именно много вандалски се отпочна един небивал тормоз над еврейството.

Известно е как до 9 септември 1944 г. биваха третираны циганите — като същински парии. Един народ, който е доста многочислен и който в себе си крие заложби за културно развитие и проявление, се третираше като същински добитък, и трудът му беше най-безмилостно експлоатиран, като се държеше в нечувана мизерия. Всичко това с деветосептемврийската народна победа се изведнаж коренно промени. Днес и циганите, и евреите, и турците, и арменците, и всички инородци вземат дейно и съществено участие в изграждане на властта, която е и тяхна власт.

Наскоро след 9 септември 1944 г. се премахнаха всички изключителни закони, включително и законът за защита на нацията, и се уредила напълно имуществени интереси на еврейството. Така на дело се прояви и проявява народната отечественофронтовска власт, поради което тя печели любовта и признателността на всички трудещи се, включително и на инородните малцинства.

В своя проект нашата опозиция възпроизвежда началата, легнали в членове 54, 55 и 56 на търговската конституция.

Чл. 54 гласи: „Всички родени в България, които не са приели друго поданство, също и ония, които са родени другде от родителски български поданици, броят се поданици на българското царство.“ Чл. 55: „Чужденци могат да приемат българско поданство, според наредбите на особен закон, който ще се издаде.“ И чл. 56: „Всеки поданик на царството може да се отрече от поданство след като си отслужи по-напред военната служба и като изпълни другите си длъжности спрямо държавата по особен закон, който ще се издаде.“

По началата, прокарани в тези текстове на търновската конституция, не са идентични с началото, прокарано в чл. 62 от нашия проект. В търновската конституция няма началото да се остави всеки да определи своята народност. Текстът на нашия проект има строго определена цел — да надскочи шовинистическите мисли и поглуповения, каквито господствуваха под режима на търновската конституция, и спокойно да посрещнем например желанието на македонците, намиращи се в пределите на държавата ни, да се считат като друга народност, „македонска“, и това да не ни дразни, така, както то дразни всички наши шовинисти, включително и мнозината от нашата опозиция. В нашия текст се отбягва да се употребява понятието „поданик“, каквото липсва и в съответните текстове в югославската конституция, и в конституцията на Съветска Русия, и в френската и други конституции, защото това понятие навява мисълта на подчиненост, на липса на независимост, и затова нашата конституционна комисия напълно съзнателно отстрани това понятие от конституцията ни.

Никола Петков и компания, верни на своята консервативна и реакционна същност, не могат да се отделят от това остаряло понятие. Но когато Никола Петков заявява, че старата конституция, а различие от нашия проект, осигурявала на практика равенството на гражданите, без да държи на историческите факти, на пълното до 9 септември 1944 г. безправие на грамадната част от народа ни, въпреки писаните текстове на търновската ни конституция, и че в сегашния ни проект за конституция не се давали никакви гаранции за провеждане на дело това равенство, той от висотата на трибуната във Великото народно събрание върши непосредствено политическо безчестие, защото: а) до 9 септември 1944 г. правата на равенство на гражданите на страната ни си оставаха само прокламации на книга. Действителната конституция беше свършено друга. Работничкът или селянинът бяха повече или по-малко обезправени. Цялата наша политическа история беше история на непрекъснато ограничаване правата на трудовия народ, на борения се народ за права и свободи и преминаване все повече към изключително законодателство, особено от 9 юни 1923 г. насам до 9 септември 1944 г. Цори и тогава, когато нямаше това изключително законодателство, насочено против борещия се работнически и селско-трудов народ, пак на практика трудовият народ нямаше практическите възможности за ползуване свободно и напълно от признати негови права и свободи; липсваха му салони за събрания, липсваше му достатъчно хартия и печатарски машини за издаване на свои вестници и брошури в размер, който да съответствува на неговата численост; фактически не можеше да се ползува от признатото му право „на образование“, нямаше достъп до гимназиите и висшите училища, нямаше свободен достъп до разните държавни учреждения, така както това имаше по-богатите слоеве от народа ни и пр. и пр.

С тези си изявления Никола Петков върши и една шарлатания, защото не е да не знае, че сега, когато работниците и селяните, наред с занаятчийството и трудовата интелигенция, държат властта в ръцете си и са на челно място в управлението, те с цената на всичко ще подсилят на дело това начало. И това вече става. Това се наложи в живота. И ще бъде прокарано напълно и без остатък. И именно защото това става е и мъкът на реакционно-консервативния, изостаналият от времето на пълното господство само на буржоазията свят, чийто интереси са много скъпи на Никола Петков и компания.

И видите ли, Никола Петков се старее да убеди нас, представителите на трудовия народ, които се родихме и растяме в тежки и непрестанни борби за правата и свободите на този народ, че сега, когато сме на власт, не искаме да проведем равенството пред законите на всички граждани! Ако Никола Петков пледира каузата на Александър Цанков и компания, ако той пледира каузата на фашистките остатъци, спрямо които ние сме задължени и от мирния договор, а преди това от конференциите в Ялта, Потсдам и Москва, да гоним и преследваме до крайното тяхно унищожение, да го каже открито. Ние се борим за равноправие и свободите на трудовия народ — такава е нашата демокрация. Тя е откровена, а

не лицемерна. Тя обслужва на грамадното мнозинство в полза на това мнозинство и за бъдещия прогрес на народа ни. И ако Никола Петков и компания не могат да я премелят, това показва, че те не са с народа и с неговите възжелания. Те си остават чужди на този народ и нека не се сърдят, когато народът ще ги отминава с презрение.

Работниците и бедните селяни — това са последната категория в обществото, които нямат под себе си други. И това, което е характерно и което още в комунистическия манифест отбелязваха двамата основатели на комунистическото движение Карл Маркс и Фридрих Енгелс, е това, че работническото, борейки се за своето освобождение, се бори и за освобождението на целия народ. Трудовият народ, който сега при Отечественния фронт управлява, създавайки за себе си права и обезпечавайки ги, създава права за целия народ, защото в управлението е самият той.

„Гражданите имат право на труд“ — разпорежда алинея първа на чл. 63 от конституцията. При това „Трудът е дълг и въпрос на чест за всеки работоспособен гражданин. Всеки гражданин е длъжен да се занимава с общественно-полезен труд и да работи според своите сили и способности“ — разпорежда алинея трета на същия чл. 63. Тези начала, заедно с разпореденията на чл. 6 от конституцията, дето се казва: „Трудът се признава за основен обществен-стопански фактор и държавата полага всеотдайни грижи за него“, са също така свършено нови, непознати на старата ни конституция начала, които сами по себе си най-изразително говорят за новия етап в развитието на нашата страна, свързан с деветосептемврийската победа на нашия народ. И преди 9 септември 1944 г. гражданинът имаше право на труд, на работа, но това право не беше с нищо обезпечено, то беше само едно формално право, което не стопляше работника, когато той оставаше в безработица. В миналото ние виждахме безработицата да беше едно постоянно явление сред работническата класа, която поставяше безработния на голямо изпитание. Само който е бил работник, на когото единственото средство за своята и тази на семейството му прехрана е бил наемният труд, само този, който поради и без това малката, едва стигаща надница, която не му е позволявала да има никакви резерви от хранителни припаси, а и поради слабата му кредитоспособност, поради това, че няма кредит, знае какво значи безработица, особено когато тя е бивала по-продължителна — само той знае какво значи да бъдеш годин за работа, а да не можеш да намериш такава, за да изхраниш себе си и децата си; само той знае на какви морални и физически изпитания е изпадал през времето на безработицата.

Сега държавата, която е държава на трудещите се, и защото е държава на трудовия народ, се старее да обезпечи правото на труд. В алинея втора на чл. 63 се казва: „Държавата осигурява осъществяването на това право на всички граждани, като планира народното стопанство, развива системно и непрекъснато производителните сили и създава обществени работи.“ И в този случай нашата нова конституция не създава само конституционното начало, но предвижда и задълженията на държавата да обезпечаването му в живота. Ясно е, че държавата не създава само красиви и належащи формули, но се старее да ги реализира на практика. Ще успее ли и доколко може да успее при днешното състояние на нашето стопанство, което не е социалистическо?

При капиталистическите страни с капиталистическо производство правото на труд не може да се обезпечи напълно. Капиталистическите страни, и най-богатите, каквито са Северноамериканските съединени щати и Англия, биват разтърсвани от икономически кризи. Периодично в тези страни безработицата — кога по-голяма, кога по-малка — обхваща в своите клещи големи или по-малки работнически маси. С никакви мъдрувания управляващите тези страни, оставяйки си на базата на частното капиталистическо производство, не могат да разрешат този въпрос. Той си остава непреодолим за тяхната капиталистическа стопанска система.

В Съветска Русия, поради социалистическото стопанство, въпросът е разрешен напълно и без остатък. Там икономически кризи няма, там безработица няма. Правото на труд е абсолютно обезпечено. Там може да става въпрос дори — сега, когато се толкова много и интензивно строи — за недостиг на работна ръка. В народно-демократичните страни, каквито са освободените от хитлеристката окупация и от фашистките управления с помощта на Червената армия, като Полша, Чехословакия, Югославия, България, Румъния, където още не се установява социалистическо стопанство, все пак държавната власт прибегва до сериозни мерки за разрешаване на този въпрос, за обезпечаването правото на труд на дело. Това на първо и главно място става с преминаване към плано-вото стопанство, към широко и разнообразно строителство, както и със стремежа, с цената на големи напрежения да се развиват системно и непрекъснато производителните сили в страната.

Великото народно събрание гласува закона за народостопанския план за 1947/1948 г. Законът се обнародва в „Държавен вестник“, брой 93, от 24 април г. Народостопанският план се вече прилага на дело. Неговото приложение ще заангажира през 1947 и 1948 година много работна ръка и ще създаде материалните възможности, следващите години да бъде заангажирана още повече работна ръка. По него се предвижда да се увеличи общо ръстът на земеделското производство за 1947 г. с 13%, а за 1948 г. с 34% над това от 1939 г. Предвижда се и засилване модернизиранието на земеделското производство, като се предвижда да се увеличат машинистракторните станции през 1947 г. на 30, през 1948 г. на 50, които да се снабдят със следните по-важни машини за нашето земеделско стопанство: за 1947 г. трактори — 600 броя, за 1948 г. — 1317 броя; тракторни плугове за 1947 г. — 900, за 1948 г. — 2000; тракторни редосеялки за 1947 г. — 400, за 1948 г. — 1000; тракторни сноповързвачки за 1947 г. — 110, за 1948 г. — 700; комбайни

за 1947 г. — 20, за 1948 г. — 30; вършачки за 1947 г. — 40, за 1948 г. — 240; камиони за 1947 г. — 50, за 1948 г. — 100.

Индустриалното производство за 1947 г. да се увеличи с 34%, а за 1948 г. с 67% от довоенното, от 1939 г.

Знайтчийското производство да бъде увеличено в 1948 г. с 30% от това през 1946 г.

На Главната дирекция на електрификацията се възлага да увеличи производството на електроенергията за 1948 г. с 35% в сравнение с 1946 г.; да продължи строежът на язовирите „Росица“ и „Тополница“ и да се отпочнат строежите на язовирите „Георги Димитров“, „Студена“ и „Пасарел“.

И така, предвижда се увеличение във всички области на стопанския живот, с което ще се даде възможност за впригане в работа на много свят. По този начин като действува отечественофронттовската власт, действително тя с бързи крачки ще отиде да разреши въпроса за безработицата, така както се разреши той в Съветска Русия. (Ръководеният от мнозинството)

У нас нашият народ се вслуша в думите на Георги Димитров, да напрегнем силите си, за да изминем в 10—20 години пътя, който напредналите страни са изминали в стотини години, и с голям ентузиазъм се предава на работа. При ентузиазма, който проявява нашият трудолюбив народ, ние сме убедени, че ще победим нашата икономическа назаднаост, ще развиваме нашите производствени сили непрекъснато, ще повдигаме непрестанно стопанския уровень и при широките мероприятия, които в обществен интерес ще се извършат, ще може и сега все повече и повече да се обезпечават правото на труд за всички граждани.

Нашата страна след освобождението ни от турското робство тръгна по пътя на индустриално-капиталистическото си развитие. Първите години се оспорваше възможността за едно такова развитие, обаче, оправдаха се думите на нашия гениален дядо Димитър Благоев, които твърдеше, че и нашата страна ще навлезе и върви по пътя на капиталистическо-индустриалното развитие. Държавната власт у нас още от първите години на свободния наш политически живот отпочна да полага грижи за развитието на капиталистическата индустрия, така, още през 1883 г. в „Държавен вестник“, брой 138, биде обнародван първият закон за развитието на народната промишленост, с които се задължаваше стражата — матическа, полицейска, горска, акцизна — както и войниците, да носят дрехи от местни вълнени платове и обуца от местен материал. Това беше слаба, но все пак известна протекция за развитието на нашата промишленост.

Вече през 1887 г. с закона за повдигане на местната народна промишленост тази подкрепа беше разширена и държавата тръгна в този път към все по-ефикасно повдигане на нашата капиталистическа индустрия. Вече в „Държавен вестник“, брой 22, от 28 януари 1895 г., се обнародва гласуваният от Народното събрание закон за насърчение на местната индустрия — през време на народнишкото управление — като подпомаганята се насочиха в посока на даване безплатни места за строеж на фабрични предприятия, за даване безплатно места за прокарване на частици, на предприятията линии, с които да се свържат със съществувашите ж. п. линии, с освобождаване от мита и такси, с намаление таксите за превоз по железниците, като се изискваше, предприятията да отговарят на предвидените в закона условия и да бъдат открити в 10-годишен срок.

През 1905 г., през времето на либералната партия — стамболовистката — в „Държавен вестник“, брой 66, от 26 март 1905 г., се обнародва законът за насърчение на местната индустрия и търговия, даващ още по-голяма подкрепа за фабричните предприятия, като се създаваха общи и специални привилегии: безплатно ползуване от водни сили, от безмитно внасяне на машини и части, безплатно внасяне на строителни материали, безплатно отпускане на места и пр. и пр.

Имаме закон за насърчение на местната индустрия от 1909 г. — „Държавен вестник“, брой 100; друг от 1928 г. — „Държавен вестник“, брой 58, от 14 юни; друг от 1936 г. — „Държавен вестник“, брой 193, от 27 август 1936 г., с които закони все по-нашироко се покровителствуват индустриалните предприятия. И у нас, при естествен ход на стопанското ни развитие и при помощта, систематично давана от страна на държавната власт, се разви капиталистическо производство. Но при всичко това строго обективно трябва да отбележим, че държавата, насърчавайки частната инициатива, направи съвършено малко за едно планово развитие на държавна индустрия.

В течение на 66 години до 9 септември 1944 г. държавата не намери у себе си сили и желание да развие няколко фабрики за изкуствен тор, за син камък и сярна киселина, толкова необходими за нашето земеделско стопанство; не намери в себе си сили да развие на една висота нашето минно дело, добива на каменни въглища и други руди; да електрифицира страната, да създаде машинно-тракторни станции, язовири и пр. и пр., за да превърне страната ни в икономически независима страна и да създаде материалната база за нашето икономическо, политическо и културно повдигане.

Новата отечественофронттовска власт тръгна решително към електрифициране на страната, към създаване на необходимата индустрия, към създаване язовири, машинно-тракторни станции, към създаване на електродобивни предприятия, към създаване на фабрики за изкуствен тор, син камък, сярна киселина, към разширение посетата, и особено горските пътища, към разширение на ж. п. линии, към подпомагане и насърчение на трудовите кооперативни земеделски стопанства, на кооперациите и пр. и пр.

Нашата власт, под ръководството на министър-председателя, върви бързо по пътя на творчеството и това, което сега не могат и не искат парочно някои да видят, само след няколко години ще стане ясно и за слепците, и за най-големите неверници. Страната ще се индустриализира, земеделското ни стопанство ще се модерни-

зира и с развитието на нашите производствени сили ще се създаде материалната база за повдигане на материалния уровень и оттам и културния уровень на цялото наше градско и селско население.

Обезпечаването труда на работоспособните ще се все повече и в по-широк размер подтигува, като все повече ще се дава възможност за премахване на фактичката безработица за дребния селски стопанин, който в своето дребно земеделие не може да улътни и използва напълно своята работна сила.

Нашата страна преживява често големи суши, които се отразяват много зле върху нашето земеделско производство, когато земеделецът-стопанин вижда как пропада целият негов непосилен труд. С прокарването на язовирите една грамадна земя площ ще се редовно напоява и по този начин освободи от угрозата на засушаването. С развитието на язовирите ще се даде възможност да се развие електродобивът и по този начин да се подпомогне редовната работа на нашите индустриални и занаятчийски предприятия, които сега чувствуват голяма нужда от електрическа енергия, ще се подпомогнат и отделните домакинства в нуждите им от такава енергия.

А че нашата страна в непродължително време ще може да излезе от своята досегашна изостаналост и отиде напред и върви все напред в своето стопанско издигане, говори и обстоятелството, гдето с такъв ентузиазъм и такова напрежение започна да се работи и твори и гдето нашата младеж се отдава в служба на бригадирското движение с такъв също голям ентузиазъм. Някои гледат и продължават да гледат с известен присмех на това наше бригадирско движение, на възторжените отзовавания на младежта в тези бригади. Не веднаж ние чувахме недостойни подмятания и тук от страна на опозицията към бригадирското движение и бълещите негови постижения. Но скоро, не след много години, реално извършената работа ще покаже величието на младежката преданост в делото за изграждането стопанската мощ на нашата страна.

Ние от трибуната на Великото народно събрание трябва да изкажем своята благодарност и своя възторг от делото на нашата славна бригадирска младеж и затова с възхищение и чувство на душевно задоволство, не само нашата младеж, но и целият наш народ, посрещна декларацията на правителството, в която е отделило специално място за младежта. Ние с възхищение посрещнахме казаното в нея за младежта:

„Правителството ще дава смело преднина на преданата кадру младеж във всички области на държавния, обществен, политическия, стопанския и културен живот.

Нашата патриотична младеж, която взе достойно участие в борбата срещу фашизма и израстваша като здрав, член отред на Отечествен фронт, ще получи сега най-широка възможност да участва в строителството на Народната република.

Грижите за просветата и образованието на младежта, за изкопаване на многобройни културни и технически кадри, за физкултурата, за летните лагери, за младежкото бригадирско движение и за децата и юношите, ще бъдат предмет на особено внимание на правителството.“

В алинея трета на чл. 63 е постановено, трудът да се заплаща според количеството и качеството на извършената работа. Но трябва да изкажа нашата увереност, че при управлението на Отечествен фронт, което ще подпомогне за по-бързото укрепване и разширение на нашето стопанство, при увеличаване производителността на труда с подобрението и развитието на производствени сили, ще се създава все по-голяма възможност, трудът да се плаща все по-добре и по-щедро.

Отечественият фронт победи на политическия фронт.

Отечественият фронт печели непрекъснато все по-добри позиции и на стопанския фронт.

Победихме на политическия фронт, защото народът тръгна решително с Отечествения фронт.

Ще победим и на стопанския фронт, защото народните маси вървят, и то ентузиастично, с Отечествения фронт и сами се заемат с реализирането на стопанския ни план.

От грешките, които правим и допусчаме, все още тук и там в своите начални години на управление, ние се учим и бързо ще ги отстраняваме, за да вървим все по-смело и с по-твърда стъпка неуклонно към стопански възход.

Опозицията чака провал, но ще пожъне само горчиви разочарования.

Уреждането трудовата повинност на гражданите, естествено, не може да стане в самата конституция и затова последната алинея на чл. 63 разпорежда: „Особен закон урежда трудовата повинност на гражданите“.

Наред с правото на труд нашият проект с чл. 64 урежда и въпроса за правото на почивка. И това толкова важно начало липсваше в търновската ни конституция. И много лесно разбираемо. При създаването на търновската ни конституция липсваше работническото, липсваха работническите професионални и политически организации.

В първите години на нашето капиталистическо развитие нямаше кой да брани интересите на работническото и то беше подложен на безпрепятствено експлоатиране. Експлоатацията над работническия труд първоначално беше неограничена. Дълго в продължително време нито дума не ставаше у нас за законодателно регламентиране на работническия труд.

Като начало на работническо законодателство в защита на труда се смята законът за женския и детския труд от 1905 г., по силата на който се забраняваше на деца от 12 до 15 години да работят повече от 8 часа, а за жените — да работят повече от 10 часа. Защото действително малки деца работеха по 12-13 часа, а мъже и жени работеха по 15-16 часа.

Разбира се, че тези начала не се приложиха веднага с обнародването на закона. На практика дълго време и след неговото гласуване се заобикаляше по всевъзможни начини и средства. Почтарите от вас си спомнят, че когато инспекторите на труда, из-

Бирани от работниците, отиваха на ревизия, работодателите, узнали предварително за тази ревизия, скриваха малките, скриваха бременните жени-работнички и устройваха работата така, че инспекторът минаваше без да констатира нарушението на закона.

Добри Терпешев (к): Инспекторите не виждаха тогава нищо.

Владимир Димчев (к): По-късно вече, в 1917 г., се създаде по-пълният и със сравнително по-добри разпореджания закон за хигиената и безопасността на труда, изменяван и допълван няколко пъти през 1919 г. и 1930 г. и с редица други дребни изменения до 1942 г. Вече с този закон се узакони и за възрастните 8-часов работен ден, а за нощната работа и работата във вредните за здравето производства — 6-часовият работен ден.

За прокарването у нас сравнително отрано на работническо законодателство причината се крие в това, че у нас под водачеството на Димитър Благоев, Георги Кирков, Гаврил Георгиев, Георги Димитров и редица социалистически дейци също така отрано се проведо и разви професионално и партийно работническо движение, което отпочна упорити и непрестанни борби за защита на работническия труд и изобило на работническите интереси и че тези организации, поради своето правилно отношение към работническите интереси, спечелиха голямо влияние над работническия свят.

Ясно е, че при много продължителния работен ден, особено при работата в подземията, мините, в индустриалните предприятия, в които се изработват вредни за здравето материали, не само се получава физическо изтощение на работническия организъм, но и често и просто той се и бърже разсипва, става предразположен за разни заболявания, преждевременно застаряване, но и духовно работникът остава много назад, откъсва се от обществената и културна промяна.

Почивката е нужна не само за работника, не само нему лично допринася полза — тя допринася полза и на цялото общество, защото работническата класа е най-здравият основен камък в обществената сграда и обществото трябва да се интересува от здравето състояние на работническото. И затова този текст на нашия проект за конституция е от много съществено значение.

И пак нашият проект не се задоволява само да формулира това полезно за работника и за обществото начало, но и предвижда на практика мерките, които трябва да се вземат за неговото действително реализиране.

В алинея втора на този текст се казва: „Това право се осигурява чрез съкращаване на работния ден, раздвояване на ежегоден платен отпуск и чрез създаване на широка мрежа почивни домове, клубове и други.“

А мерките, които могат и ще се вземат в това направление, могат да бъдат многобройни и разнообразни, които ще легнат в специалния закон, без да има нужда да се изброяват изчерпателно в самата конституция, като: санаториуми, библиотеки, читални, паркове, спортни игрища, подигуряване достатъчна педална почивка, места за отдих и развлечения, в които и почивката ще бъде приятна, по-полезна и по-подзотворна.

В свалянето на фашисткото правителство най-важното и първо място зае работническото у нас. Естествено беше, веднага след победата непосредствено след 9 септември 1944 г., правителството на Отечествения фронт да проведе многобройни подобрения в положението на работническото, за които тук не му е мястото да се говори в подробности, но някои ще посоча, като: внесе се подобрение в закона за обществените осигуровки; увеличи се сумата за строеж на работнически жилища от 200 милиона лева на 2 милиарда лева, като се отпуснаха и други 500 милиона лева за довършване на започнати строежи; биде премахнато делението на работниците по под; увеличиха се допълнителните възнаграждения за извънреден труд; въведоха се със закон трудови норми и справедливо заплащане наднорменото производство; подобри се снабдяването на работниците; раздадоха се доста стоки на работническите столове и пр. и пр.

Има, разбира се, да се извършват в това направление още много неща, но и от направеното се вижда, че новата власт има едно крайно добро отношение към работническото.

Другият основен фактор, на който се опира новата власт, това е селянството. И към него с голямо внимание и грижа се отнася новата власт. Новата власт оценява правотата на изказаните мисли от Георги Димитров за нашето село. Той каза: „В нова отечественофронтowska България селото трябва да заеме достойно място в живота на нашата нация. То трябва да стъпи здраво на нозете си. То трябва да се избави от материалната нищета и духовна тъмнина, наследена от позорното минало. Нашето село трябва да стане културно и цветущо, защото от това зависи в най-голяма степен преуспяването и разцветът на България.“ (Ръкописаният от мнозинството)

И затова в правителствената декларация се отдели специално място и за нашето село за подобрене благосъстоянието на селото, за машинизирането и рационализирането на земеделското стопанство, за увеличение добива от единица площ.

И виждате с каква упоритост правителството работи за провеждането на язовири, които са в полза преди всичко на нашето село. Вие имате и редицата вече закони, проведени в полза на селото, като този за трудовите земеделски стопанства, за трудовите кооперативни земеделски стопанства, прогресивно-подходящия данък, ценовата политика на правителството — като се стареа да изравнива цените на индустриалните със тия на земеделските произведения — законът за тютюневия монопол и пр. Тук трябва да упомена и помощта, която се систематически оказва на селското стопанство и домакинство с изпращането от града в селото на трудово-културните бригади.

Но когато разглеждаме въпроса за почивката на трудещите се, ние чуваме да се наемква, да се шушне: „На говорите за право на

почивка, а сте впрегнали маса свят в една напрегната и упорита работа. Не е ли това едно противоречие между думите и делата?“ Ние виждаме, че и в Съветска Русия, където въпросът за регламентирането на труда, въпросът за достатъчната почивка стои на една много голяма висота, където това право е подигурено с маса мероприятия, през време на войната и за задоволяване нейните големи нужди се възприе един увеличен работен ден, което даде възможност да се увеличи производството на хранителните припаси и на припасите за воденето на войната и по този начин се подигури победата над врага.

Въпреки разпоредбите на конституцията, която сега изработваме, с оглед необходимостта час по-скоро да излезем от нашата икономическа изостаналост, да изпълним стопанския план, може да се наложат и у нас, работниците в някои много важни предприятия да възприемат доброволно едно удължаване на работния ден и интензифициране на труда. Такива отклонения от началата на конституцията, които ще бъдат временни, продиктувани от особения период, който преживяваме във връзка с желанието ни час по-скоро да се придвижм много напред, могат да станат, но те ще допринесат за обезпечаване възможността в бъдеще да се прилага тези начала напълно. Тези наши изказвания — за известно време в известни производства работниците да отидат до доброволно удължаване на работния ден и до по-интензивен труд — нашата опозиция, като вредителска опозиция, ще иска да използва за смущение в работническото, и за да се представят за негови ридетели.

Лошото е само в това, че работниците имат здрав нюх и добре познават какво представляват хората на нашата опозиция и не им вярват.

А да изрази своите „топли“ чувства към работниците, Никола Петков, от името на своята партия, предвижда на работниците правото на стачка в самия свой проект. На това негово изказване ръкописката и косталудчевци. И видите ли, тези, които са ненавиздали в миналото работническите стачки, те правят едно отклонение от търновската конституция и предвиждат като конституционно начало за работниците правото на стачка. Но ясно е, че това го правят не от желание да подигурят никакви особени права на работниците, а от желание да провокират едно смущение спрямо властта.

Но ето че проклетите му работници — тези, които през фашисткия период, въпреки насилията, побоищата, интерниранията, затварянията по участъци и затвори, разстрелите, повдигаха и правиха стачки — сега, при управлението на Отечествения фронт, не правят стачки, не искат да угодишат на николапетковци, на реакцията. И не само не правят стачки, ами се надпреварват в трудово съревнование, в ударничество, в трудов героизъм.

Господата от опозицията не могат да проумеят, че щом като сега не стават стачки, това само по себе си идва да посочи, че работническото у нас има вяра във властта, че то съзнава, че тази власт е негова и че тя полага и ще полага все повече и повече грижа — с получаването на по-големи възможности, каквито очакваме като плод на нашите мероприятия, за работническото и за целокупния трудов народ.

Господата от опозицията са се оплели толкоз много в своето безволие и озлобение, че изпушат из пред вид, че стачките не стават от това, дали за тяхното извършване има или ще има законодателно или конституционно разрешение.

Минавам към чл. 65 от конституцията, който гласи: „Гражданите имат право на пенсии, помощи и обезщетения в случай на болест, злополука, инвалидност, безработица и старост.“

Това право държавата осъществява с общи осигуровки и достатъчна медицинска помощ.“

Както отбелязва главният докладчик на комисията д-р. Йордан Чобанов, липсата на изрично упоменаване за правото на пенсия поради изслужени години не означава, че комисията е искала да лиши чиновничеството от този вид пенсия, но за пълно оточняване, за да не се будят съмнения и страхове, аз смятам, че в редакцията на този текст могат да се направят уместни попълвания.

Досега у нас въпросът за пенсиите и подпомаганията е уреден с няколко закони. Имаме закон за пенсиите за изслужено време, който е претърпял маса изменения и допълнения, последното от които е това от 11 юни 1946 г. Имаме пенсия за инвалидност и последствени пенсия за инвалидност. Имаме закон за обществени осигуровки от 1924 г., изменен и допълван много пъти — последното изменение е от 11 юни 1945 г. Чл. 1 от този закон гласи: „Всички работнически служещи в държавни, обществени и частни заведения, предприятия и стопанства, на които не се правят удържки от заплатата по някои от законите за пенсиите, се осигуряват задължително за случай на злополука, болест, майчинство, инвалидност и старост по фонда „Обществени осигуровки“. Самостоятелните занаятци, търговци, земеделци и свободни професии, които нямат годишен доход по-голям от 150.000 лв., а също служителите при държавните изборни учреждения могат да бъдат осигурени по някои видове от изброените осигуровки, ако пожелаят.“

Имаме и закон за пенсиониране на земеделците, който първоначално биде създаден на 18 февруари 1941 г., изменен и допълван четири пъти — последното изменение е от 11 юни 1946 г. До изменението на този закон от 11 юни 1946 г. по него се пенсионираха само земеделските стопани мъже, български поданици, от български народностен произход и членове на земеделско-стопанските задруги. Не се предвиждаха пенсия за жените-стопанки, за инородците мъже и жени. Пенсията беше до последното изменение 3.600 лв. годишно. С изменението, които внесе отечественофронтowska власт, пенсионирането засегна земеделските стопани от всички народности и жените от 55-годишна възраст нагоре, като пенсиите се увеличиха в размер на 9.600 лв. годишно.

Ние знаем, че все още не сме напълно разрешили въпроса за подигуряване на чиновника, служителя, работника, земеделеца, за-

наятчната, изобщо гражданна. Но когато приемаме този текст на конституцията ни, с това ние идем да подчертаем едно съществено задължение на държавата ни в областта на обществената застраховка на гражданите, което ще се има постоянно в предвид и което задължение, заедно с повдигане стопанската мощ на страната ни, при развитието на производителните сили и при повдигане финансовата мощ на държавата ни, ще го поставяме непрестанно, на все по-широка база.

Много отдавна жената навлезе в производството. Отдавна жената навлезе фактически и в държавния и обществен живот. Отдавна тя се бори, наред с мъжа, в професионалните и политическите борби. Отдавна тя отпочна да заема важни и отговорни постове в професионалните и политически организации. Ние я видяхме да взема дейно участие и в народоосвободителните борби заедно с мъжете и младежите. Всичко това наложи в съзнанието, в душите на всички бореци се идеята за равноправното на жената с мъжа, и ние видяхме наскоро след 9 септември 1944 г., а именно с наредба-закон от първите дни на м. октомври, да се прокламира пълното изравняване на жената с мъжа във всички области на държавния, обществения, частно-правния, стопанския, културния и политическия живот.

Сега с постановлението на чл. 66 от нашата конституция ние даваме конституционно утвърждаване, което фактически беше вече извоювано и фактически създадено. Приравняването на жената с мъжа във всички казани области на нашия живот, както се предвижда и в конституцията, не само допринася за духовното развитие на жената, която съставлява половината от нашето общество, но е и един грамаден принос за развитието на обществото ни, за разгръщане на всички негови сили. От това пълно приравняване на жената с мъжа ще се получат само положителни и благотворни резултати, и то в едно късо време. Впрочем тези положителни резултати са и сега осезаеми за всички, които гледат на нещата непревзети от предразсъдъци и остарели схващания за ролята на жената в семейството и обществото.

Тякъв текст липсваше в старата ни конституция. В нея жената отсъствуваше напълно и в нито един текст от конституцията не се споменаваше нито дума за жената. Самото това обстоятелство дава основание на половината от нашето общество да бъде решително за новата републиканска наша конституция. В миналото жената беше поставена в едно унижително положение. Тя се третираше като същество от по-низък ранг. За нея беше забранен достъпът до редица професии. Тя нямаше политически права — не можеше да бъде избирателка и избираема, така както това се предвижда в новата конституция. В алинея трета на този текст се предвиждат особени грижи за жената-майка, като се полагат за нея и за детето особени и големи грижи. Майка — как това звучи прекрасно! Майката — тя твори новия живот, тя създава бъдещето ни и всички трябва да се отнасяме с едно уважение към жената-майка и да подпомагаме доброто развитие на младото поколение. В грижите ни за жената-майка трябва да влизат, както градските, така и селските жени, като се откриват достатъчни родилни домове по градовете и села, детски домове, детски градини и диспансери, като се подпомагат за всички жени безплатна акушерска помощ, като се осигурява за работничката-майка платен отпущък преди и след раждането и пр., както това предписва последната алинея на чл. 66 от конституцията ни.

Грижите за майката са тясно свързани с грижите към детето. Децата — това е подрастващото поколение, това е бъдещето на обществото. За тяхното правилно и хармонично развитие — физическо и духовно — обществото и държавата трябва да полагат големи грижи. Развитието на детето трябва да бъде предмет на внимание още от неговия утробен живот и затова не само с оглед притежките интереси на жената-майка, но и с оглед на самото дете трябва да се полагат особени грижи за бременната жена, за да се подсилят правилното и добро развитие и на идващия младенец.

Грижите за майката и за детето са в полза и в интерес на цялото общество и на държавата. И сега при управлението на Отечествения фронт това се добре осъзнава и в това отношение още от сега, когато държавата ни, току-що излизала от разрухата, при която ни я оставиха фашистите, е предприела следното за нейна полза.

Досега, допреди 9 септември 1944 г., не са полагани никакви грижи за селянката, особено за селянската-майка, нито за селските деца. Всички знаете при каква мизерна обстановка се раждат, растат и отглеждат грамадният процент от селските деца, особено лятно време, когато майката, заангажирана в тежката и продължителна полска работа, оставя детето в къщи без особени грижи за него, или го взема със себе си и го оставя под някоя трънка или така. Отечественофронтската власт не чака гласуването на конституцията, за да засили своите грижи за детето и майката.

Топлите отношения към майката и детето бяха в душите на трудния народ, в неговото съзнание и мисъл. И затова сега конституцията идва да утвърди това, което народът ни го прилагаше в действителността.

Какво се прави за майката и детето? Цитирам данните, както ги изнася във в. „Отечествен фронт“, от 22 май 1947 г., брой 381, д-р Отилия Каменова, началник отдел „Майчинство и детство“ при Министерството на народното здраве. Тя пише: „Отечественият фронт се е заел да промени основно това положение. За децата от 3 до 7 години се установяват това лято над 2000 детски градини, където специално подготвени учителки ще се грижат за правилното им отглеждане и възпитание, а лекарите ще бъдат над тяхното здраве. За децата от 1 месец до 3 години в селата се уреждат сезонни детски ясли. Там майките оставят децата си под грижите на специално подготвени детски сестри, които се грижат за правилното хранене, облекло, чистота, сън, игри и почивки... Такива ясли се устройва миналата година за пръв път в България в села, а тази година — в 50 села... В тези висока женските дружества, Отечественофронтските комитети и ТКЗС оказват ценно

съдействие. Дори и малките септемврийчета помагат на яслите, като на много места са се ангажирали да плевят и поливат всеки ден градината на яслата“. С т. завършва статията на д-р Отилия Каменова.

Ясно е, че делото на грижите за майката и детето е в ръцете на целокупния ни народ и това дело ще преуспее за общото благо на целия ни народ. Нашата държава не ще жали средства за все по-всестранното подобряване условията, при които ще се раждат и развива селското и градското дете, при които ще живее майката-селянка и работничка и ще прави всичко, за да подсилят едно здраво, жизнеспособно и жизнерадостно поколение.

Бракът и семейството са под закрилата на държавата — гласи първа алинея на чл. 67 от проекта — законен е само гражданският брак, сключен пред установените органи — говори втората алинея на същия член.

В югославянската конституция, в чл. 26, алинея втора, е казано, че законен е бракът, сключен пред надлежните власти, както това е казано и в нашата конституция; но в югославянската се казва, че след сключването на гражданския брак гражданите могат да извършват и венчаване по религиозните правила. Това в нашата конституция изрично не се казва, но това се разбира. То не се забранява. Младоженците сключват брака си пред общинската власт, който брак единствено се признава за законен. На младоженците обаче не се забранява след това да извършат венчаването си по правилата на своята религия. В наредбата-закон за брака, обнародвана в „Държавен вестник“, брой 108, от 12 май 1945 г., се казва: „Чл. 1. Само гражданският брак, сключен в формата, предписана от този закон, поражда правата и задълженията, които законите свързват с брака. Чл. 2. Ако бракосъчетаните желаят да получат черковно благословение, над сключилите вече граждански брак съвместнослужителът извършва обряда, само след като му се представи препиш от акта за женитбата“.

И тези разпоредения са съгласни с правото на свободна съвест. Бракът трябва да бъде граждански и еднакъв за всички граждани от разна народност и възраст. Но всеки гражданин, съобразно своите разбирания и изповедание, след като сключи законния брак, може да се подложи доброволно и на религиозния свой обред.

В гражданския брак положението за всички граждани от разна народност се еднакви и това е в обществена и държавна полза.

В старата ни конституция нямаше такова постановление. И чудно! Когато съществуват хора с неограничено невежество, които се плашеха, че щом като комунистите заемат такова важно място в държавната власт, има се опасност от разсипване на семейството, вие вжидате сега, като конституционно начало, в чл. 67 се предвиждат за пръв път грижи за семейството, тогава когато комунистите имат централно място в управлението. (Ръкопосланията от мнозинството) И с това не с приказки, а фактично и с дела новата Отечественофронтска власт показва колко голямо внимание обръща на семейството и на брака. И това е напълно основателно и разбрано.

Семейството е първичната клетка на обществото. Това е основната негова клетка. При здрава семейна огнища ще имаме и здраво общество. Семейството е онзи кът, който, добре изграден, ще представлява място за отпочив, за духовна наслада, за здравото и правилно възпитание на децата, от което обществото ще има решителна полза.

Именно поради големите свои интереси държавата не може да се отнася с пренебрежение и безразлично към състоянието на семейството. Но бракът и семейството трябва да бъдат изградени на базата на взаимното зачитане, на базата на взаимната и искрена любов и почитание, на базата на пълното разбиране помежду си партньорите.

При капиталистическите общества голяма част от браковете се сключват не на базата на взаимно любовно влечение, а по една или друга сметка, поради известни материални съображения. Често пъти бракът прикрива лицемерно взаимната изневъра.

Отечественофронтското управление, отдавайки голямо значение на семейството, каквото то заслужава, с всичките свои мероприятия ще цели да създаде материалните предпоставки за един истински брак, за едно истинско семейство, при които семейството да се издигне и развие до положението на една висока морална единица, въз основа на пълното равноправие между мъжа и жената и взаимни задължения за еднакви грижи за децата.

Заслужава пълно внимание и разпоредяването на алинея трета от чл. 67, която гласи: „Извънбрачните деца имат еднакви права с родените от брака“. С това се туря край на един крайно дивански и с нищо неоправдани отношения към децата, които са родени извън от брака. Всички знаете, как — особено в по-отдалеченото минало — се гледаше с презрение на такива деца, какви прозвища им прикачваха и как те бяха лишени от права.

Никой в миналото не искаше да си зададе въпроса, с какво са виновни тези деца, които също като другите са родени от майка и дошли на свят без никаква своя вина. Това неправилно отношение към такива деца мина и в самото законодателство.

Ние имаме закон за припознаване на незаконородените деца, за узаконяването им, още от 12 януари 1890 г., поправян през юни същата година и изменен на 16 юни 1922 г.

На 21 ноември 1940 г. се издаде нов закон за извънбрачните деца.

По чл. 2 на стария закон не всички деца можеха да бъдат припознати. Не можеха да бъдат припознати: децата, родени от жена, от които дори само едното да е било женено за друго време през време на зачатия; децата, които са родени от лица, които не могат да се оженият поради роднинство или свойство. Такива деца оставаха не по своя вина непризнати, незаконни за през целия си живот.

Но още повече, в чл. 10 на същия закон се забраняваше да се търси бащата. Това отношение на закона беше еднакво унижително и за детето, и за жената, която често става жертва на разни донжуановци, които я измамат, които се погаврят с нея и след като й издадат дете, за свое спокойствие я зарязват с един тежък товар в ръце, укривляни от самия закон, който не позволяваше да се търси бащата на детето, макар че то не може да бъде без баща.

Чл. 16 разпореждаше, че децата, чието припознаване не се допуща, не могат да бъдат узаконени ни чрез последващ брак, ни чрез съдебно постановление.

Вече законът от 40 години внесе големи и съществени подобрения в тази материя, но с оглед на пълното и най-справедливо разрешение на въпроса и в съгласие със самата нова наша конституция ще следва да стане още по-голямо усъвършенстване в този закон.

Новата конституция не отминава и грижата за младежта. Докато в старата търновска конституция нямаше никакъв текст за грижи към младежта, днес новата конституция в чл. 68 разпорежда: „Държавата полага особени грижи за общественото, културното, трудовото, телесното и здравното възпитание на младежта.“

Да се грижиш за младежта, това значи да се грижиш за бъдещето на страната ни, за нейното бързо и сигурно преуспяване. Но и самата младеж заслужава големите грижи, които държавата и обществото ще полагат все повече за нея. Ние я виждаме сега, когато изграждаме новата своя държава, тя да бъде на челно място в бригадирското движение и във всички трудово-културни бригади, да взема най-дейно участие във всички ценни и народополесни инициативи.

„Гражданите имат право на образование. Образованието е светско, с демократичен и прогресивен дух“ — гласи чл. 70 от проекто-конституцията. Текстът е много ясен, по него се казва много неща, за да няма нужда и аз да се спирам повече по този текст.

Чл. 69. „На гражданите се обезпечава свободата на съвестта и на изповеданията. Църквата е отделена от държавата.“

За отделянето на църквата от държавата ратуваха не само хората на Отечествония фронт. Има и свещеници, макар и малко, които правилно схващат, че едно отделяне на църквата от държавата е в полза на самата църква и поддържаха тази идея.

Отделянето на църквата от държавата допринася за свободата на съвестта. И че това е така, доказано е от ония. В чл. 124 на съветската конституция се казва: „За да бъде гарантирана на гражданите свободата на съвестта, църквата в СССР е отделена от държавата и училището от църквата. Свободата на вероизповеданията и свободата да се води антирелигиозна пропаганда се признава на всички граждани.“

Всеки гражданин се признава свободен да изповядва каквато си иска религия, да вярва или да не вярва, и затова, че не вярва или не изповядва държавната религия, не ще бъде преследван или наказван, както това беше в много страни в миналото.

В югославската конституция има същото правило, само че в нея, в последната алинея на чл. 25, където се третира този въпрос, е казано: „Държавата може да подпомага материално религиозните общини.“ В нашия проект ние не вписваме материалното, парично подпомагане на църквите като конституционно задължение, но това не ще рече, че на държавата се забранява да върши такова подпомагане и че не ще дава занапред материална подкрепа на църквите. Подпомагането ще става, както става и по отношение на други обществени организации.

Всичко ще става по свободната преценка на правителството и на Народните събрания и с оглед нуждите, с оглед и на добре разбраните интереси на народа ни и на държавата ни.

Вие всички знаете, че този въпрос беше засегнат от декларацията на сегашното ни правителство. В тази декларация ние чухме да се казва: „Отделянето на църквата от държавата, което Отечествоният фронт предвижда в своята програма, съобразно началото за свободата на съвестта и вероизповеданието, е продиктувано от съзнанието, че това ще засили народния характер на българската църква, като даде възможност на църковните дейатели да бъдат верни служители на народа.“

Правителството ще съдейства за демократизирането на народната църква и за нейното по-пълно приобщаване към нуждите и развитието на българския народ. Уважавайки религиозните чувства на вярващите, то ще оказва и занапред необходимата материална помощ на църквата и на свещенослужителите, докато стане възможно тяхното пълно издържане от самите вярващи.

Всеки може да вярва в каквото си иска. Гражданинът може да изповядва каквато си иска религия. Но гражданинът може и да не изповядва никаква религия. Всеки може да проповядва принципите на своята религия, но всеки атеист има право да върши антирелигиозна проповед, без да възбужда вражда и омраза към вярващите. С това, че някой ще вярва в едно или друго божество, или пък ще бъде атеист, обществото не се заплашва в своето съществуване. Религиозните убеждения не правят човека по-морален и по-редовен в своя обществен и дори и в своя частен живот.

Историята на човечеството познава, в името на Христа и в името на други божества, да са вършени големи злодеяния, най-ужасни инквизиции. С общественото благоустройство, с културното издигане на народа, с заангажирането на всички граждани в обществен, културен и политически живот на страната, с повдигането на образованието на целия народ, с пълното му материално обезпечаване и пр., независимо от това дали хората ще вярват или няма да вярват в едно или друго божество, престъпността във всевъзможните й прояви ще се намалява и премахва.

Чл. 70. „Гражданите имат право на образование. Образованието е светско, с демократичен и прогресивен дух. Националните малцинства имат право да се учат на своя майчин език и да развиват националната си култура, като изучаването на български език е задължително. Основното образование е задължително и безплатно. Училищата са държавни. Само със закон може да се разреши основаването на частни училища, но в този случай те се намират под надзора на държавата. Правото на образование се обезпечава чрез училища, учебно-изпитателни институти, университети, както и чрез стипендии, общежития, подпомагания и особени настръхвания за проявилите дарования.“

Срещу така уяснителния и изчерпателно уреден въпрос за образованието в търновската конституция имаме само чл. 78, който има следната къса редакция: „Първоначалното учение е безплатно и задължително за всичките поданици на българското царство.“

Почитаемо Събрание! Аз правя съпоставяне в няколко случая с търновската конституция, за да се опровергаят думите на Никола Петков, който каза, че най-демократичната конституция била търновската, и я постави твърде много над нашата проекто-конституция, която вие виждате, че във всички направления е много по-пълна, стои по-високо и задоволява всички нужди на нашия обществен живот.

Очевидни са и за най-непросветените предимствата и в този пункт на предлагания ви за одобрение проект. Преди всичко, образованието трябва да бъде светско и с прогресивен дух. Науката ще господства в училищата, защото само чрез науката ще се улеснява правилното и полезно за обществото обучение на младежта. Дава се и гаранцията с какви средства ще се обезпечи това право на образование, да не остане само предвидено на книга, а в живота да продължава да се шири широката неграмотност и невежество.

Отечественофронтската власт има нужда от колкото се може по-просветени граждани. Старите власти нямали интерес от много просветен народ. Много просветеният народ не би търпял игото на експлоатацията и безправията, в което беше държав. Отечественофронтското управление, базира своята власт на подкрепата на народа, и колкото народът, който крепи Отечествония фронт, е по-просветен, толкова и управлението е в по-здравя ръце. Затова вие виждате, как от 9 септември 1944 г. насам държавата прави все повече и повече за разширението на образованието сред народа ни.

Всички вие, включително и нашата опозиция, сте свидетели, как от 9 септември 1944 г. насам грижите за разширение и подобрене на образованието от страна на държавата непрекъснато се увеличават; как се откриваха все нови и нови прогимназии, гимназии и висши училища, как се откриха университети в Пловдив и във Варна и висше техническо училище в Русе.

През 1945 г. са изразходвани за нуждите на образованието у нас кръгло 3 милиарда и 600 милиона лева, за 1946 г. са изразходвани вече 4 милиарда и 900 милиона лева, а за 1947 г. ние гласувахме вече 5 милиарда и 922 милиона лева.

Учителите в основните народни училища през 1946 г. са били 16.100; през 1947 г. — 17.526; в прогимназиите през 1946 г. са били 8.940; през 1947 г. — 10.190. В народните гимназии учители и друг персонал е имало през 1946 г. — 7.189; в 1947 г. — 7.428, като гимназиите през 1947 г. стават 260 в цялата страна. Ясно е, без да се спирам на други подробности, с оглед на задачите ми, че отечественофронтското управление на дело реализира обещанието си, което поставя и като конституционно начало, като полага грижи и харчи средства за развитието на нашето образователно дело.

Чл. 71. „Държавата полага грижи за развитието на науката и изкуствата, като урежда изследователски институти, книгоиздателство, библиотеки, театри, музеи, народни читалища, художествени галерии, кино-студии, кина и др. и като подпомага проявилите се в тази област.“

В старата ни конституция няма текст, който да урежда подобна материя. Новата власт разбира много добре, че развитието на науката и изкуствата трябва да заема високо място в живота на страната и от 1944 г., септември, в това направление се прави на дело много.

В проекто-конституцията, вместо Министерството на информацията и изкуствата, което беше открито веднага с победата на 9 септември 1944 г., се предвижда Министерство на народната култура. Опозицията не предвижда такова министерство в своя проект. Въпросът за народната култура за тях не е от такава важност, за да налага отделно министерство. Че нашата държава ще полага големи грижи за развитието на науката и изкуствата, проличава от това, което досега е направено. Веднага след 9 септември 1944 г. се създаде Министерството на информацията и изкуствата. За културната дейност на това министерство трябва да прочетете книгата, която това министерство издаде в края на 1946 г. под надслов: „Дейност от 9 септември 1944 г. до 9 септември 1946 г. — за две години“. Ще приведа само някои данни от този отчет, за да илюстрирам в кой път върви в областта на културата нашата власт.

Прч това министерство се създаде Дирекция на печата, която извърши широка народополесна работа във връзка с подготовката на мира, като организира през време на конференцията за мир в Париж бюро за българска информация, като организира от 15 декември 1945 г. в София, Българско информационно бюро, което три пъти ежедневно предава бюлетин за странство на френски и английски език; следи със своите пет служби международния печат, засягащ България, и поставя материалите на разположение на нашия печат; издава бюлетин с новини, речи, коментари и статии за България и пр. и пр. Подобрностите ще ги видите в казаната книга.

При министерството се образува Дирекция на изкуствата, чиято дейност се изразява в следното: 1) да се грижи за правилното раз-

витие на родната литература, живопис, музика, театър, филмово изкуство и др.; 2) да запознава чуждия свят с нашите културни прояви и ценности; 3) да събира и съхранява художествени, исторически и други ценности, свързани с развитието на нашия народ и със световната цивилизация и пр. и пр.

Същата Дирекция на изкуствата е подпомогнала през течение на тези две години писатели, художници, артисти, научни дейци и други културни творци с обща сума 3.998.000 лв., подпомогнала е културни дружества с обща сума 12.540.000 лв. На 95 читалища са раздадени 4.050.000 лв.; откупила е много книги, картини, скулптури, сграфити и пр.

При министерството се учреди и отделение за кината, което в течение на тези две години издаде разрешение за откриване на 121 нови кина, от които 89 на читалища и 28 на частни лица; освен това са дадени и 28 разрешения за откриване на подвижни кина.

При министерството се учреди и инспекторат по народните библиотеки, читалища и музеи, който също разви от 9 септември 1944 г. насам похвална дейност. Покрай старите народни библиотеки, откри се библиотека в Свищов на 1 октомври 1945 г., която до края на 1946 г. натрупа 3.100 тома книги.

След 9 септември 1944 г. порастна силно в народните маси стремежът към четене и просвета, а всички библиотеки и читалища отбелязват силно увеличение броя на четците. Ясно е от това кратко изложение на данните, че и в областта на образованието и културата новата власт не на приказки, а на дело твори и създава, и то много енергично. Нашата власт има всичката амбиция да нареди и нашата страна редом с много напредналите и висококултурните страни, и ще успее, защото нашият народ е любознателен и обича науката и културата и защото в нашия народ още отпреди освобождението се създаваше и развиваше голям кадър интелектуалци.

Чл. 72. „Държавата се грижи за народното здраве, като организира и ръководи здравните служби и институти, разпространява здравна просвета сред народа и полага особени грижи за физическата култура на народа“.

В старата конституция, нито в един неин текст не беше изразено като конституционно начало грижата на държавата за народното здраве и за физическата култура на народа ни. Сега се създава това начало и се посочват и конкретните мерки за осъществяването му. С това млада държавата се подчертава съвършено сериозното отношение на новата власт към този въпрос.

Своето ново отношение към въпроса Отечественният фронт прояви още на 9 септември 1944 г., като веднага с поемането на държавната власт откри специално Министерство на народното здраве, вместо предишната дирекция на народното здраве при Министерството на вътрешните работи.

Новото отношение към въпроса на Отечественния фронт проявява от обстоятелството, че по бюджета на това министерство държавата отпуща и Народните събрания гласуват все повече и повече кредити, и от това, което от 9-септемвриската народна победа се строи в областта на това министерство: разширение на болници, създаване на нови болници, създаване на родилни домове, здравни домове и редица здравни институти.

Специално място, и то голямо място в своята декларация — правителството на Георги Димитров отдели в своята декларация. В нея се казва: „Правителството ще продължи с още по-голяма последователност и настойчивост провеждането на народната здравна и социална политика, особено в областта на грижите за майката и детето“.

Но нека говорим фактите каква е била по това министерство политиката на народния фронт, и който иска да бъде честен човек, нека сравни това, което се върши през време управлението на Отечественния фронт, с това, което се правеше от старите управления, за да признае голямото превъзходство на новата власт.

През 1944 г. са разходвани по това министерство 547.674.961 лв.; през 1945 г. — 956.841.127 лв.; през 1946 г. 1.346.729.456 лв.; от 1944 г. до 1946 г. — двойно повече, а за 1947 г. пак се предвижда двойно увеличение, като гласуваме да се разходват 2.117.370.000 лв. Това не са хвалби. Това са действителни факти.

Може ли да се съмнява кой да не искрено намерения на правителството, на новата власт, която на дело твори в областта на народното здраве? И ние това правим сега, когато не сме още надделяли икономическата си изостаналост, когато се намираме все още в големи затруднения! Какво ще бъде обаче след няколко години, тогава когато ще имаме вече големи икономически и финансови възможности — лесно можете да си го предположите.

Още на 17 септември 1944 г. министър-председателят г-н Кимон Георгиев излезе публично с програмна реч на правителството, като очерта една много широка здравна програма, и правителството се вае да я реализира на дело. При Министерството на народното здраве се създават все нови служби, специални отдели и отделения, които обхващат все по-широките здравни нужди на страната ни.

Имаме отдел болници със специални отделения, държавни болници, общински, кооперативни и частни, отделения за социални болести, отдел за поликлиники и амбулатории, отдел за борба против туберкулозата, отдел за заболяване, Дирекция за майчинство и детство и пр. и пр. неща, които можете да видите в техните подробности от бюджетите на държавата, и направите сравнение на това, което е било няколко години например преди 9 септември 1944 г. и това, което се твори през 1945, 1946 и сега през 1947 г.

До 9 септември 1944 г. в цялата страна имаше всичко 74 болници; през 1946 г. станаха 85 действително открити болници — едно увеличение с 11 болници. Министерството на народното здраве е запланирало — и ще го проведе за 1947 г. — създаването на още три болници и ще стане през 1947 г. всичко 88, а за 1948 г. да порастнат на 93. Отделенията през 1944 г. са били всичко 118; през 1946 г. станаха 196 — действително функциониращи.

Болничните легла през 1944 г. бяха — 7.265, през 1946 г. станаха 9.000. По бюджета на държавата за 1947 г. се гласуваха средства: първо, за 17 областни болници с 5.870 легла, второ, за 41 районни болници с 4.250 легла; за 29 местни болници с 740 легла; за 7 специални болници с 1.260 легла; за 10 санаториуми с 2.680 легла, всичко — 14.800 легла.

С прокарването на закона за кооперативния строеж на болници, чрез който се ангажирват общините и населението в строежа на болничната мрежа ще се развие още повече и ще отиде на една голяма висота — за което съобщават днешните вестници. И в този сектор българската държава ще се стреми да не изостава от другите културни и напреднали страни. Разраства се в страната ни и поликлиничното дело, за извънболнична лечебна помощ. До 9 септември 1944 г. имаше само една поликлиника в София. След 9 септември се откриха нови и в София станаха 11 и 48 в провинцията — всичко 59 нови.

С учредяването с закон на фонд „Здравна застраховка за служителите, пенсионерите и членовете на семействата им“ се създаде безплатна лекарска помощ за 1.500.000 души български граждани. За 1947 г. министерството беше планирано създаването на нови 14 поликлиники и за 1948 г. още 14, но Върховният стопански съвет с оглед целокупния план ги намали на 6, с оглед на друга нужди. Но Министерството на народното здраве разреши за двете години да се построят 12: по 6 за 1947 г. и за 1948 г.

До 9 септември 1944 г. борбата с туберкулозата беше безсистемна. Съществуваша до казаната дата само 29 противотуберкулозни диспансери, две болници за гръдоболни, пет санаториуми за гръдоболни и един детски крайморски санаториум. През 1945 г. диспансерите бяха увеличени с 26 и станаха 49, откри се един гръдобен преванториум за деца и един санаториум за възрастни, страдащи от костно-ставна туберкулоза. През 1946 г. са в действие 61 противотуберкулозни диспансери. Запланирано е за през 1947 г. да бъдат създадени още 14 и през 1948 г. други 15 противотуберкулозни диспансери. Здравни домове по селата от 1901 г. до 9 септември 1944 г. са били построени всичко 262, от които голямата част малки и съвършено неудобни за целите си. През 1945 г. се построяват нови 50, ...

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни) Г-н Димчев! Още 5 минути Ви остават.

Владимир Димчев (к): Аз започнах в 6 ч. и 5 м. Ако чукиете звънеца, аз ще престана, макар че не съм свършил.

Председателстващ Атанас Драгиев: Моля Ви се, привършвайте!

Владимир Димчев (к): ... а през 1946 г. още 70, и то големи, модерни здравни домове; запланирани за през 1947 г. да бъдат построени нови 80 и толкоз за през 1948 г.

Трябва да отбележа, че населението се интересува и подпомага държавата в строежа на здравни домове. Тези домове подпомагат нашето селско население. Виждате новата власт, която е власт на работниците и селяните, как разрешава здравния въпрос и за селата. И пак дела, а не приказки и големи обещания. До 9 септември 1944 г. имаше всичко 19 градски родилни домове с 167 легла, и 6 селски с 16 легла; досега нарастнаха на 160; запланирани са през 1947 г. да се построят нови 120 и за 1948 г. още 120 и т. н.

Чл. 73: „Гарантира се свободата и неприкосновеността на личността.“ Никой не може да бъде задържан повече от 48 часа без постановление на съдебните органи или прокурора. Наказания могат да се налагат само въз основа на съществувачи закони. Наказанията са лични и се налагат на престъпленията.

Наказания за престъпления могат да се налагат само от установените съдилища.

Подсъдимият има право на защита.“

Търновската конституция уреждаше тази материя по един сходен начин с членове 73 и 75.

Както в нашия проект, така и по старата конституция, не се говореше нищо за правото на съда да постанови в известни случаи конфискуване на имоти на подсъдимия, каквото право ние дадохме с някои специални закони — закона за Народния съд, закона за конфискуване незаконно придобитите богатства и пр. — както на нашата опозиция искаше да се предвиди в самата конституция забрана за конфискуване. Никола Петков предлага да се предвиди в самата конституция, никогда да не допуска конфискация на имоти. С това негово предложение ние няма да се съгласим. И намираме, че това му предложение не е в съгласие с добре и правилно разбраните интереси на народното мнозинство и е в охрана интересите на тези, които са вършили със своята незаконна спекула и друга подобна дейност престъпления спрямо народа. Той взема по този начин под своя закрила онези, които са грабили българския народ.

Много справедливо е от гледище на интересите на народното мнозинство в конкретно определените по специалните закони случаи да се предвижда и правото на конфискация. Никола Петков не може да проумее тази народна справедливост и с това показва своята отчужденост от народа ни. Ние не казваме нищо по това в проекта, защото, както казах, това не е едно общо начало, приложимо във всички случаи, а е едно специално правило, удобно, полезно и оправдано от гледище на добре разбраните народни и държавни интереси в строго определени конкретни случаи, които ще определя законодателят.

Никола Петков предлага, в самата конституция да се каже, на наказанията, освен лични и съответни на престъпленията, да бъдат такива, че да спомагат за превъзпитанието на престъпника, особено когато се касае за непълнолетни. Така беше по проект на Националния комитет на Отечественния фронт, в неговия чл. 71 и оттам го е взел Никола Петков. В секцията на конституционната ком

всичко се спори по това, да остане ли така, както е в проекта на Националния комитет на Отечествения фронт и както сега предлага Никола Петков, или да остане — както се и възприе от мнозинството в секцията — така, както сега го виждате. Така, както го предвиждаше проектът на Националния комитет на Отечествения фронт, е и в френската конституция.

Ако не се сложи този текст в проекта, то е не защото по начало някой имаше нещо против тази идея, а защото се сметна, че въпросът ще бъде уреден със специалния закон за затворниците. Обаче дали това да легне в самата конституция, или да остане да се урежда със специален закон — туй не е и не може да бъде принципиален въпрос. Това ще трябва да се обсъди отново в комисията, след като проектът бъде приет на първо четене.

В търновската конституция не се говореше нищо за това, колко време може да бъде задържан някой от полицията в миналото. Въпросът се уреждаше от закона за наказателното съдопроизводство.

Никола Петков предлага, така както беше по проект на Националния комитет — срокът да не бъде повече от 24 часа. Този въпрос също така ще трябва да бъде уреден според възможностите. Министерът на вътрешните работи предлагаше да бъде срокът три денонощия — изхождайки от обстоятелството, че докарването на задържания, обвинен в престъпление, от отдалечените пунктове на страната, често пъти при нашите лоши превозни средства не може да се извърши в 24 часа, та да не се получи едно изоставяне на милиционерските органи. Секцията и оттогава пленумът на комисията възприе 48 часа. Въпросът не е много съществен, щом се спори само за часове.

Как се уреждаше тази материя в нашето наказателно съдопроизводство?

С изменението, което се внесе в чл. 79 от закона за наказателното съдопроизводство от времето на Александър Стамболийски, а именно с изменението, което се извърши на 6 ноември 1922 г., даде се следната редакция на този член: „За задържане повече от 24 часа полицията допраща на прокурора, който може да нареди, когато това е необходимо за успеха на разследването, задържането да продължи до 10 дни. За по-продължително задържане е необходимо постановление на надлежната съдебна власт“.

Ясно е, че се даваше право на полицията, не произволно, не по каприз, а когато това ще бъде в интерес на правилното разследване, да задържи повече от 24 часа, но с уведомление на прокурора, който, като прецени, може да даде разрешение за задържане и 10 дни.

Ние знаем, че почти не е имало случаи, когато прокурорската власт да е отказвала на такова искане на полицията, и ако е имало такива случаи, те са били много редки и единични.

В 1935 г., 27 август, се направи друго изменение в този текст за процедурата, с която се даваше право на съд да дава разрешение за задържане за повече от 10 дни — а именно до 30 дни.

Виждате прочее от така направеното осветление на въпроса, че нашият проект се явява с по-големи гаранции за гражданите. Но ако сметете, че и при нашите условия милицията може да свърши своята работа по разследване на едно престъпление в 24 часа, че ще й стигнат само 24 часа, нищо не пречи да приемем и 24 часа. Въпросът е на правилно пресметната възможност.

При това нека се има пред вид, че, като е казано, че „не може да задържа повече от 48 часа“, не винаги ще се продължава този срок. Милицията ще може да си свършва в повечето случаи предварителната работа в по-малко и от 24 часа. Особено това ще става с придобиване на все по-голям опит от нейна страна.

Никола Петков към този член поиска да се каже, че на законите не може да се дава обратна сила.

Това начало се следва винаги при нормални условия на живот. Но има случаи — както беше при Народния съд — когато трябва да се обхване една дейност престъпна спрямо интересите на народа ни и на държавата ни от минали години, за да може да се даде възмездие на народа. В такива моменти не може да се отбегне даването обратна сила на закона. За Народния съд гласуваха и николапетковисти, които бяха тогава в правителството. Може да са го гласували с мъка на душата си, но го гласуваха.

В историята на народите дохождат моменти — какъвто беше 9 септември 1944 г. у нас — когато народът потърсва сметка за минали престъпления и злодеяния, вършени от управляващите и техните сподвижници. Това право на народа в подобни исторически преживявания е право, което народът сам си го дава и което право не може да бъде отречено с постановленията на обикновения закон или на конституцията. Народът при своите революционни надигания, които представяват най-високите пунктове в неговата история, не може да бъде спънат от желанието да накаже престъпниците към отечеството и към самия него с никакъв законен или конституционен текст, както никой не може да съди българския народ за това, че учреди Народен съд за престъпниците, визирани в закона за Народния съд.

Чл. 74. „Всички български граждани се ползват в чужбина от закрилата на Народната република България. В Народната република България чуждите поданици се ползват с право на убежище, когато са преследвани поради застъпването им за демократическите принципи, за националното освобождение, за правата на трудещите се или за свободата на научната и културна дейност“. Подобен текст старата конституция нямаше.

С този текст се осигурява право на убежище, но не на всички, а на тези, които са извършили политическо деяние, за което се преследват.

Има всички знаем от какво граматно значение беше в предидеологическата епоха правото на убежище, което намирахме нашите революционери в Румъния, за делото на освободителните борби, които се водеха.

Членове 75 и 76, от които първият урежда неприкосновеността на жилището, а вторият тайната на кореспонденцията, са ясни и достатъчно е само тяхното прочитане.

Членове 77 и 78: с първия текст се обезпечават правото на гражданите да образуват свободно дружества, сдружения и организации, стига само да не са против държавния и обществен ред; с втория се обезпечават свободата на печата, словото, събранията, митингите и манифестациите. Против разпорежданятия на тия два текста не могат и опозиционерите да възразят нищо. Те говорят само, че в нашия проект тези права не са с нищо гарантирани.

За народните трудови маси, за честните демократически елементи тези права са гарантирани изцяло и напълно. От тези си права народът ни след 9 септември 1944 г. се широко ползува. Никога до 9 септември 1944 г. народът ни не е имал такава свобода в упражняването на тези си права, както това постигна след 9 септември 1944 г. Народът ни доби широката възможност да изказва съвършено свободно своите мисли, своите искания, своите чувства, и да се организира в свои професионални, политически, културни, кооперативни и други организации, необезпокояван от никого и в нищо.

След победата на 9 септември народът ни се почувствува за пръв път истински свободен и напълно гарантиран в тези си основни права. Нека се добре разбере: с тези текстове на излиза проект се полагат основите на един здрав и крайно демократичен конституционен начал. Срещу тях могат да се обявят и изказват само реакционните кръгове, тези, които се плашат от разширение правата на народните маси.

Но нека се разбере, че и тези основни и широки демократически права не трябва да се разбират в смисъл на отдаване възможност на вредителските елементи и групи, на реакционните елементи да ги използват, за да вредят и смушават спокойното и правилно развитие на нашата страна. Ние не можем да разбираме тези основни свободи абстрактно, в смисъл да обезпечим вредителската и пакостната дейност на враговете на нашия народ, на нашата страна. Свободата не трябва да отива дотам, че да се гарантира възможността на вредителските сили да смушават правилните наши вътрешни и международни отношения. При прилагането на един принцип, на тези широки демократически начала в никой случай не трябва да се изпускат из пред вид интересите на народа ни, интересите на държавата ни.

Ние виждаме как всяка свобода враговете на Отечествения фронт използват, за да направят удари против него и държавната власт. Би било не само крайно наивно, но и прямо пакостно за близките и далечни интереси на народа ни, ако ние се ръководим от абстрактни отношения към тези жизнени въпроси. Свобода за народа, но не и за онези, които конспирират срещу народа и замислят неговото връщане отново в положението от преди 9 септември 1944 г.

Каква би била нашата власт, ако след героичните борби на нашия народ, след дългогодишните негови страдания, които се увенчаха с неговата победа, би оставили враговете да изгърнат от същето му придобивките на тази негова победа и остави врага да възвърне старото минало?

Народът извърши своята победа и не бива вече никога да изпуска властта. 9 юни 1923 г. трябва да бъде винаги пред очите ни, винаги да осветлява нашето съзнание, за да не позволим никога вече възможността за един преврат. След 9 юни 1923 г. настъпи един режим на черна тирания, на обезправяне народа ни, на преследване, на тормоз на всичко будно, честно и патриотично, на продаване интересите на народа ни и на страната ни, на безцеремонно ограбване на народните маси.

Без управлението в ръцете на народните маси няма и не може да има демокрация. И всеки, който било със словото си, било с печата се старал да смути правилното развитие на страната ни, да услужва на враговете на народа ни и на държавата ни, трябва да знае, че в своята самозащита народът ни и държавната власт ще вземат необходимите мерки против тяхната дейност. И такава дейност на управлението ни няма да бъде порицана, а одобрява от широките трудови маси. Такава една дейност и сега, и в бъдещето историята ни ще оцени, по своите заслуги към народа ни.

Великата френска революция от 1789 г. е велика, защото смъкна монархо-феодалния режим и установи буржоазния режим, който за времето си представляваше един възход напред в развитието на Франция. Великата френска революция обаче, която в декларацията на правата на човека провъзгласи правата на гражданите, успя да се наложи и утвърди в една тежка и жестока борба против контрареволуцията и интервенцията и не можа да мине без кръвата борба, които се разиграха в течение на няколко години. И народът, който със своето революционно въоръжено надигане можа да смъкне монархо-феодалния строй и разруши Бастилията, емблемата на пълното безправие на френския гражданин, не може да след победата да остави вредителските елементи свободно да рушат неговото дело и да реставрират старото положение. И историята не само че не осъжда коравите мерки, които революционната власт тогава вземаше за гарантиране на победата, но ги и възхвалява.

Ако съществуващите враждебни сили се опитват да вървят по един лош за народа ни път, позволете нему и на неговата власт да си отворят очите и да не позволяват да се пакостят на държавата ни. Не се иска да се мисли и пише от всички по един и същ начин. По всички въпроси може да има различни схващания, които всеки е свободен да ги изрази, както той мисли. Не се касае до това, а се касае да не се използва „свободата“, която даваме, по начин прямо пакостен за народа ни. И тази малка разлика се много добре разбира от онези, които плачат, че не били оставени свободно да дракат из своето си-искат.

И в декларацията на правата на човека, която има много по-класичен в редовете на опозицията, се казваше, че свободата се състои в това, че може да се върши всичко, що не вреди другиму и

че упражняването на естествените права на човека има граници в това, да се осигури и за другите граждани ползуването от тези права.

Всяка една обществена организация предвижда права за гражданина, но същевременно му поставя и ограничения, за да може по този начин да се обезпечат правата на всички. Ако се признае правото на всеки, който каквото иска да върши, фактически такава прекалена свобода ще се окаже вредна и ограничителна за други.

Свободата се обезпечават там, где и доколкото се предвиждат известни ограничения — в случая ограничения в полза на обществото, на гражданата народна маса. Свободата не трябва да наврежда обществения порядък и интересите на широките трудови градски и селски маси. Правата, които освещава нашата конституция, са не формални права, но фактически. Гаранцията за тяхното спазване, за тяхното приложение касателно трудовия народ е отечественофронтската власт, която е властта на самия трудов народ. Гаранцията е в растящото политическо съзнание, което Отечественият фронт и съставлящите го политически партии култивират в трудещите се маси; в широката просветна и културна работа, която се върши в средите на тези маси от 9 септември досега и която с още по-усилваща се енергия и настойчивост ще се върши и напред.

Това е в широкото и непрекъснато усилващо се участие на тези маси в обществения, политическия и културен живот на страната ни; това е в разширение изборителните права на народа, в неговото право на контрол върху своите избраници, което стига до правото му да отзовава своите избраници; това е до задължението на общинските, околийските и областните съвети да дават задължително годишен отчет пред избирателите; това е до разширение правата на Народното събрание до истински господар в страната; това е най-после до факта, че в управлението на страната централно място заемат работниците и селяните, свързани в свещен съюз и подпомагани в своята дейност от трудовата интелигенция и от трудовия градски занаятчийски свят.

С новата си конституция ние ще подогрием още по-бързото развитие на нашия народ по пътя на стопанския, политическия и културния напредък. (Ръкоплескания)

Подпредседател: (п) АТАНАС ДРАГИЕВ

Председателстващ Атанас Драгиев: Дневният ред на Народното събрание е изчерпан. Следващото заседание ще се състои утре, 13 юни, в 15 ч. За утрешното заседание председателството предлага следния дневен ред:

Първо четене на законопроектите:

1. За амнистия.
 2. За монопола на спирта и подсладените напитки и търговия с плодови ракии и вино.
 3. За допълнение на закона за безкасовите плащания и ползуване на влоговете.
 4. За изменение и допълнение на закона за горите.
- Второ четене на законопроекта:
5. За изменение и допълнение на закона за данъка върху оборота.
 6. За изменение и допълнение на закона за данъка върху общия доход.
 7. За изменение и допълнение на закона за еднократния данък върху имуществата.
 8. За изменение на някои закони във връзка с облекчаване износа.
 9. За смесените стопански предприятия (дружества) за топло-електрическо снабдяване (ТЕС).
 10. За обществени грижи за слепи, глухонemi, морално паднали лица и пр.
 11. За покупко-продажбите на недвижими имоти с частни договори.
 12. За изкупуване на металодобивната фабрика Макс Дамбориц при с. Курило, Софийско.
 13. Първо четене на проекта за конституция на Народната република България. (Продължение на разискванията)

Моля ония г-да народни представители, които са съгласни с прочетения дневен ред, да вдигнат ръка. Мнозинство. Събраниято приема.

Обявявам заседанието за закрито.

(Закрито в 20 ч. 10 м.)

Секретари: { (п) ТОДОР ТИХОЛОВ
(п) ПЪРВА ДИМИТРОВА

Началник на Стенографското отделение: (п) ТОДОР АНГЕЛИЕВ